No. 23. Donderdag 4 Juni 1914. 14de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ VAN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Opgave van voor de pestbestrijding ontvangen gelden:

Reeds verantwoord (K. W. 21 Mei jl. no. 21)	*f* 308.50
Van het bestuur der afdeeling Amsterdam ...	„ 100.—
Van het bestuur der afdeeling 's-Gravenhage .	„ 100.—
Van het bestuur der afdeeling Leiden	„ 25.—
Van het bestuur der afdeeling Nijmegen	„ 25.—
Van Z. te 's-Gravenhage	„ 10.—
Van M. C. v. R. v. N. te 's-Gravenhage	„ 10.—
Van Prof. mr. C. van Vollenhoven te Leiden...	„ 15.—
Totaal	*f* 593.50

TIENDE JAARVERSLAG,

met de Balans en de Winst- en Verliesrekening over 1913 der Naamlooze Vennootschap „Boeatan".

Op 3 Augustus 1903 zijn de Statuten onzer Naamlooze Vennootschap Koninklijk goedgekeurd; op 3 Aug. 1913 bestond „Boeatan" dus tien jaar, een heuchelijk feit, dat zeker wel waard was op feestelijke wijze, ook buiten de muren van Heulstraat 19, te worden herdacht, zoo niet juist in die dagen de ernstige ongesteldheid van wijlen onzen toenmaligen penningmeester ons alle feeststemming ontnam.

Met tevredenheid mag „Boeatan" op haar tienjarigen arbeid terugzien: de algemeene belangstelling voor den handenarbeid der inboorlingen van Oost- en West-Indië is in dien tijd zeker1ijk merkbaar toegenomen, zoowel in Nederland als daarbuiten. Vele brieven in 't archief van „Boeatan", menig ernstig gesprek in en buiten onze tentoonstellingslokalen gevoerd en tal van artikelen in de pers zijn daarvan de duidelijke bewijzen. Wij betreuren, dat deze stijgende belangstelling nog altijd niet tot gevolg mocht hebben de voor ons streven zoo zeer noodige organisatie in de Nederlandsche Indiën, in den geest van die bestaande o.a. in de Skandinavische schiereilanden, waar lust en aanleg voor huisvlijt en kunstnijverheid der ook meerendeels landbouwende bevolking op zoo'n doeltreffende wijze aangemoedigd, gesteund en geleid worden. „Boeatan" zal echter, zooveel als in haar vermogen is, blijven aansturen op het beoogde doel, hopend op toenemende hulp uit de koloniën zelve.

Wat betreft de financieele uitkomsten over het afgeloopen jaar, mag „Boeatan" tevreden zijn. Het voordeelig verschil bedroeg *f* 819.25[5] tegen *f* 173.13 in 1912 en *f* 784.54[5] in 1911. Het nadeelig saldo der winst- en verliesrekening is verminderd tot *f* 916.18[5] tegen *f* 1845.49 in 1912. Hoogstwaarschijnlijk kan het nadeelig saldo op het einde van 1914 geheel verdwenen zijn.

De omzet bedroeg evenwel slechts *f* 7688.62[5], tegen *f* 9486.76[5] in 1912, *f* 7933.63[5] in 1911 en *f* 8276.79 in 1910. Er schijnt over het algemeen in het afgeloopen jaar minder gekocht te zijn, naar men meent, omdat de vele feesten, tentoonstellingen, onafhankelijkheidsviering, enz., het publiek veel geld hebben gekost, wat de kooplust van ingezetenen en vreemdelingen aanmerkelijk verminderde.

Het kapitaal der vennootschap bleef ongewijzigd *f* 30.000. Den 21 Augustus 1913 zou de termijn tot plaatsing van aandeelen in ons maatschappelijk kapitaal verstreken zijn, doch op ons gedaan verzoek om een verlenging van tien jaren van dezen termijn, werd de Koninklijke bewilliging verkregen.

„Boeatan" heeft nog altijd 83 aandeelen, ieder van *f* 50, in portefeuille, welke zij natuurlijk gaarne zoo spoedig mogelijk geplaatst zoude zien. Vandaar dat dit verslag besluit met een inschrijvingsbiljet daartoe.

Verder verwijzen wij naar de hierachter volgende Winst- en Verliesrekening en de Nota van Toelichting daarop.

Onze tentoonstelling- en verkooplokalen bevatten steeds een groote verscheidenheid op het gebied van de Inlandsche huisvlijt- en kunstnijverheidartikelen uit Ned. Oost- en West-Indië, als: fraaie batik- en weefstukken, artikelen van geciseleerd en geslagen koper, producten van vlecht- en houtsnijarbeid, fijn naald- en kantwerk, enz.

Een ruime keuze, waarvoor wij nogmaals een beroep doen op de onverdeelde belangstelling van allen, die voelen voor 't behoud en de herleving der beroemde oude Indische kunst en kunstnijverheid.

In het begin der maand December j.l. vereerde H. M. de Koningin „Boeatan" met een bezoek en deed inkoopen voor het Kerstfeest ten Hove. Wij zijn der Hooge Bezoekster zeer erkentelijk voor dit hernieuwde blijk van belangstelling.

Nogmaals worde hier de aandacht er op gevestigd, dat „Boeatan" een vereeniging is, die gaarne de hiervoren bedoelde artikelen koopen wil van de nijveren in Oost en West voor niet te lage prijzen. Maar de daarvoor noodige tusschenpersonen, de schakels, welke haar zouden moeten verbinden met de producenten, ontbreken vaak. Vandaar de „Boeatan"-commissies, die wij getracht hebben zich in alle kunstnijverheids-centra te doen vormen, vooral ook daar, waar het bestuur, als zoodanig, niet bij machte was om mede te werken, ten einde in bedoelden zin voor de Inlandsche bevolking der koloniën werkzaam te zijn: „een organisatie, die het kunsthandwerk en de huisvlijt „op allerlei wijzen aanmoedigt, voor geregelden aankoop „en nabestelling zorgt, liefst gesteund door een eenigszins „officieel centrum", zooals wij schreven in ons verslag over 1912.

Op veel succes in deze richting kunnen wij ons nog niet beroemen. Des te meer onzen dank voor den steun, daar, waar wij dien toch ondervonden hebben. En het is naar aanleiding hiervan, dat wij ons ten zeerste aanbevolen houden voor verdere hulp en steun, kan het zijn tot vorming van meerdere „Boeatan"-commissies.

Van de mutaties in deze commissies werd ons slechts van die van Solo bericht gegeven. De heer Ingenluyff werd wegens vertrek door den heer Kiliaan als secretaris-penningmeester vervangen. Ook hem, die zich thans met buitenlandsch verlof hier te lande bevindt, betuigen wij voor zijne bemoeienissen ten behoeve onzer welgemeenden dank. Als hij in Indië van verlof zal zijn teruggekeerd, hopen wij niet tevergeefs verder een beroep op zijne belangstelling te mogen doen.

Te Assahan (Sumatra's Oostkust) heeft zich onlangs onder voorzitterschap van den Controleur van Batoe Bahra een commissie gevormd, waarin zitting hebben genomen mevrouw de Chauvigny de Blok-Heyting te Tanah Datar en de Datoe's van Tanah-Datar en Pasisir.

Mevrouw van Deventer-Maas was zoo vriendelijk, op ons verzoek, in een bestuursvergadering van den Raad van Beheer uitvoerige mededeelingen te doen van hetgeen zij in het belang van Boeatan's streven op haar reis door Indië heeft kunnen doen. Met groote erkentelijkheid zij hier melding gemaakt van de moeite, die zij zich er voor gegeven heeft. Vooral de met kracht opkomende kunstnijverheid in de Padangsche Bovenlanden heeft hare groote belangstelling. Op de tentoonstelling „De Vrouw 1813—1913" te Amsterdam, waaraan ook door „Boeatan" werd deelgenomen, was reeds een aardige collectie van dit kantwerk aanwezig, op die te Semarang zal blijken, welke groote vorderingen reeds in korten tijd zijn gemaakt.

De plaats door den heer Jasper wegens diens terugkeer naar Indië in den Raad van Beheer open gelaten, werd nog niet aangevuld. Wij moesten nog een groot verlies boeken. Na een ernstige en langdurige ziekte nam de dood onzen bekwamen en volijverigen thesaurier, den heer Van Waalwijk, uit ons midden weg. Zijn nagedachtenis zal ons steeds in dankbare herinnering bijblijven. Namens den Raad werd door de Presidente een brief van rouwbeklag aan de weduwe geschreven, terwijl op het graf bij de begrafenis door onzen Secretaris, namens „Boeatan", een krans neergelegd, en een kort woord van hulde en erkentelijkheid werd gesproken.

In de vacature door dit verscheiden ontstaan, is voorzien door de benoeming van den heer Huart, gepensioneerd majoor-magazijnmeester, die op aanbeveling van onzen oud-penningmeester, den heer A. H. G. Fokker, als thesaurier in onzen Raad zitting nam. Wij hebben in hem een waardig opvolger van den overleden titularis gevonden.

Andere mutaties kwamen niet voor, ook niet in het winkel-personeel, dat zich naar behooren van zijn taak kweet en hiervoor bij deze een woord van dank wordt gebracht. Wel moest met het oog op het voorgenomen huwelijk van mej. Loebèr, de Directrice, dat in April 1914 plaats vond en haar vertrek naar het buitenland tengevolge had, tijdig een vervangster worden aangewezen, welke wij, in de persoon van mejuffrouw Witshy hebben gekregen, die sedert dan ook als Directrice van „Boeatan" is opgetreden.

De Raad van Beheer,
G. VAN BERESTEIJN-Tromp, Voorzitster.
Ch. P. J. BLOK, Secretaris.
A. H. HUART, Thesaurier.
H. W. ZILCKEN-van Baak, Lid.

Nota van toelichting bij de verantwoording over 1913.

Winst- en verliesrekening. Het voordeelig verschil bedroeg over dit jaar *f* 819.21[5], tegen *f* 173.13 en *f* 784.54[5] resp. in 1912 en 1911 en een nadeelig verschil van *f* 1005.52 in 1910. Op Onkosten, Beleggingen en Invertaris waren thans ± *f* 327. — minder af te schrijven dan in 1912.

Het bedrag van den omzet was *f* 7688.62[5] (*f* 5702.49[5] E/R en *f* 1986.13 cons.) tegen *f* 9486.76[5] (*f* 7256.32 E/R en *f* 2230.44[5] cons.), *f* 7933.63[5] (*f* 7631.58[5] E/R en *f* 302.05 cons.) en *f* 8276.79 *f*(7712 E/R en *f* 564.79 cons.) resp. in 1912, 1911 en 1910. De onkosten beliepen

nu ƒ 3560.80 tegen in 1912, 1911 en 1910 resp. ƒ 3589.89^{5}, ƒ 3290.85 en ƒ 3734.32^{5}, zijnde circa 46^{3}, 37^{8}, 41^{5} en 45 pCt. van den omzet. In deze onkosten zijn niet opgenomen de afschrijvingen op inventaris in deze jaren.

De bijzonderheden omtrent de rekening Winkelgoederen zijn opgenomen in bijlage A, die eene volledige specificatie der rekening, ook van elke rubriek, bevat, waaruit is na te gaan wat het resultaat van iedere rubriek is geweest. Uit die bijlage blijkt, dat eens winst is behaald van ƒ 3229.55^{5}, tegen ƒ 3142.28, ƒ 4081.02 en ƒ 2494.65 resp. in 1912, 1911 en 1910.

Hierbij wordt opgemerkt, dat op Commissie-rekening ƒ 960.52 in ons voordeel was te boeken, tegen ƒ 834.01, ƒ54.44 en ƒ 87.20 resp. in 1912, 1911 en 1910.

Bijlage A toont verder aan, dat in 1913 voor ons werd ingekocht voor ƒ 3156.51, terwijl bijlage B meer uitvoerig dien aankoop aangeeft, met de daarop gevallen kosten. In 1912, 1911 en 1910 werd resp. aangekocht voor ƒ3540.50, ƒ 2561.48 en ƒ 5384.31^{5}. Aan vrachten, rechten en uitgaven voor betere verkoopbaarmaking drukken daarop ƒ 367.04^{5}, tegen ƒ 240.67, ƒ 293.86^{5} en ƒ 1115.74 resp. in 1912, 1911 en 1910, overeenkomende met 11^{6}, 6^{8}, 11^{4} en 20^{7} pCt. van den aankoop.

Eene taxatie van het restant op Ultimo Dec. 1913 geeft een cijfer aan van ƒ 17825.39 (ƒ 15706.45 in 1912, ƒ 16261.23 in 1911 en ƒ 18891.78 in 1910), waarbij voor overjarige restanten in sommige gevallen een zeer laag verkoopcijfer werd aangenomen. Volgens gewoonte werd van het taxatie-cijfer 60 pCt. als balanswaarde aangenomen. Een gedetailleerde inventaris der restanten was ter beschikking van de Commissie van onderzoek.

De ruimere geldmiddelen, waarover in 1913 kon worden beschikt, maakten dat eene rente van ƒ 330.22 kon worden gekweekt, tegen ƒ 226.92 in 1912, ƒ 124.39 in 1911 en ƒ 95.50 in 1910.

Alhoewel steeds alles in 't werk wordt gesteld om zoo zuinig mogelijk te beheeren, maakt de hooge lokaalhuur (met de belasting reeds ƒ 1896.27) dat op de onkostenrekening niet veel valt te verminderen. Bijlage C geeft eene specificatie van de onkosten aan.

De lage koersen voor 4 pCt. obligatiën thans geldende, maken eene afschrijving wegens koersverschil noodig van ƒ 118.85, tegen ƒ 40.52^{5} in 1912 en ƒ 6.87^{5} in 1911.

Het hoofd Inventaris ging voor ƒ 1.— over op nieuwe rekening, waartoe eene afschrijving van ƒ 23.35 noodig was.

Het hoofd Publicatiën ging eveneens voor ƒ 1.— over; een batig saldo van ƒ 1.92 was verkregen.

In 1913 werden geene aandeelen geplaatst, zoodat 83 aandeelen in portefeuille bleven.

Het saldo in kas beliep ƒ 1156.20 en komt overeen met het kasboek van de Directrice; dit kasboek is aan de Commissie van onderzoek vertoond, evenals de effecten, voorkomende onder het hoofd Beleggingen, bijlage D.

Bijlage E geeft den stand van onze rekening aan met de Heeren Scheurleer en Zonen alhier.

Op bijlage F komen de bedragen voor, door de Vennootschap nog schuldig aan diverse consignatarissen. De afrekening met genoemde personen is aanhangig gemaakt en zal grootendeels spoedig beëindigd zijn.

Bijlage G geeft aan, welke bedragen de Vennootschap nog heeft uitstaan onder diverse correspondenten in Ned.-Indië tot een totaal van ƒ 1804.98.

Van diverse Debiteuren geeft bijlage H eene specificatie aan tot een bedrag van ƒ 891.41, waarvan reeds het grootste deel is afgedaan.

Van de in commissie gegeven goederen is uit Soerabaja een groot gedeelte terug gekomen, zoodat het restant ad ƒ 192.48 op nieuwe rekening is overgebracht.

Het Kapitaal der Vennootschap bleef ongewijzigd ad ƒ 30000.—.

Het nadeelig saldo der Winst- en Verliesrekening bedraagt thans ƒ 916.18^{5}, tegen ƒ 1845.49 in 1912, zoodat waarschijnlijk op het einde van dit jaar het nadeelige saldo geheel zal zijn verdwenen.

's-Gravenhage, 1 April 1914.

DE RAAD VAN BEHEER.

Debet. BALANS OP 31 DECEMBER 1913. Credit

Debet		Credit	
Aan goederen in commissie gegeven. . . . . f	192.48	Per Kapitaalrekening f 30.000.—	
„ beleggingen . . . . . -	5749.59	af: aandeelen in portefeuille . - 4.150.—	
„ winst- en verliesrekening . . . . -	916.185		f 25850.—
„ inventaris. . . . . . . -	1.—	Per diverse consignatarissen . . . . : . . . . . -	913.13
„ Kassa-rekening . , . -	1156.20		
„ diverse correspondenten . . . . -	1804.98		
„ diverse debiteuren . -	891.41		
„ publicatiën . . . . -	1.—		
„ Scheurleer & Zonen -	5355.055		
„ winkelgoederen . . . -	10695.23		
	f 26763.13		f 26763.13

Debet. WINST- EN VERLIESREKENING OVER 1913. Credit.

Debet		Credit	
Aan beleggingen . . . . . f	118.80	Per interestberekening . . f	330.22
„ inventaris. . . . . -	23.35	„ publicatiën. . . . . -	1.92
„ onkostenrekening. . -	3560.80	„ commissierekening. . -	960.52
„ voordeelig verschil. -	819.215	„ winkelgoederen. . . . -	3229.555
	f 4522.215		f 4522.215

's-Gravenhage, 1 April 1914.

De Raad van Beheer,
G. VAN BERESTEYN—TROMP, Presidente.
HUART, fd. Thesaurier.

's-Gravenhage, 23 Mei 1914.

Aan Heeren Aandeelhouders der Naamlooze Vennootschap „Boeatan".

Ter voldoening aan de ons in uwe vorige vergadering verstrekte opdracht, hebben wij de Balans uwer Vennootschap over 1913 met de daarbij overgelegde bescheiden nagegaan, en het is ons aangenaam te kunnen berichten, dat wij de cijfers der Balans in overeenstemming hebben bevonden met de saldi in het Grootboek van de onderscheidene rekeningen, terwijl wij ons vergewist hebben van den stand der kas en van de aanwezigheid der in portefeuille zijnde ongeplaatste aandeelen en verdere effecten.

Waar, in weerwil van — in verhouding tot den omzet — stijgende onkosten de exploitatie-winst iets grooter was, mag dit voorzeker als eene aanwijzing worden beschouwd, dat de prijzen, die voor de verkochte goederen bedongen konden worden, tegenover de boekwaarde meer bevredigend waren dan het vorige jaar, en de omstandigheid, dat ook in het afgeloopen tijdvak de verkoop van in consignatie ontvangen goederen eene belangrijke commissie opleverde, heeft mede ongetwijfeld tot het goede resultaat bijgedragen.

Bij ons onderzoek is gebleken, dat de buitengewone bate, verkregen door ontvangen subsidie, evenals het vorige jaar, niet op de Exploitatierekening, doch afzonderlijk, is verantwoord, tengevolge waarvan het in de Balans voorkomende saldo verlies ƒ 929.30^{5} minder bedraagt dan A^{0} P^{0}, hoewel slechts ƒ 819.21^{5} als voordeelig saldo der Exploitatie in de Winst- en Verliesrekening, zijn vermeld.

Hulde brengend aan de overzichtelijke en accurate wijze, waarop door den, in dit boekjaar opgetreden nieuwen thesaurier de administratie, op het voetspoor van zijnen, helaas ontslapen, voorganger werd gevoerd, hebben wij de eer tot onveranderde goedkeuring en vaststelling der Balans te adviseeren.

De Commissie van Verificatie:
(w.g.) FOKKER.
(w.g.) BERGSMA.
(w.g.) H. E. LEVERT.

Vervolg Nota van toelichting bij de verantwoording over 1913.

In verband met de opmerking van de Commissie belast met het nazien der rekening over 1913, in de voorlaatste alinea van het uitgebrachte verslag, diene het volgende:

„Na overboeking van de winst ad ƒ 819.21^{5}, zou de „Winst- en Verliesrekening een saldo moeten aantoonen „van ƒ 1026.27^{5}; in werkelijkheid bedraagt dit slechts „ƒ 916.18^{5}, omdat het saldo „Subsidierekening" ad ƒ110.09 „niet ten bate van de winstrekening van dit jaar is af„geboekt, doch dadelijk ten voordeele van de Winst- en „Verliesrekening is gebracht."

's-Gravenhage, 25 Mei 1914.

De fd. thesaurier,
(get.) HUART.

Uit de O. I. Mail.

Van Flores.

Uit Endeh (Flores) schrijft de correspondent aan het „Soer. Hbl." d.d. 14 April:

De patrouille-commandant op Adonara rapporteert het volgende, heden te Endeh ontvangen:

„In den afgeloopen nacht van 15 op 16 Maart, werd gedurende circa 4 minuten een aardbeving waargenomen; het water in de Straat Bolong was woelig. Direct verband houdende met bovengenoemd verschijnsel, zij 't navolgende medegedeeld:

Inwoners van kampong Lama Hela offeren na iedere aardbeving kippen en eieren aan Ili Boleng; de hoeveelheid kippen in Lama Hela is echter te klein om steeds aan dat adatgebruik te kunnen voldoen.

Daarom trok de bevolking van Lama Hela heden er op uit om kippen en eieren in de omliggende kampongs (waaronder Lama Laka) te verzamelen. De deelnemers, een vijftigtal mannen, waren deels bewapend met oorlogslansen (een tiental), de overigen met pijl en boog. Volgens mededeeling der kamponghoofden van Lama Laka en Boleng, bevestigd door het hoofd van kpg. Lama Hela, komen dergelijke tochten jaarlijks meerdere malen voor, naar gelang van het aantal aardbevingen. Slechts de inwoners der kampong Lama Hela offeren, die der overige kampongs niet. De kepala kampong van Lama Laka wendde zich tot rapporteur, teneinde schadeloosstelling te erlangen voor de door Lama Hela gevangen kippen, een vergoeding, welke de inwoners dezer laatste kampong nooit gaven. Het recht van den sterkste was hiervan de oorzaak. Lama Hela is een kampong, gelegen nabij de grens van 't landschap Adonara en het kakanschap Tanah Boleng, en verdedigde vroeger Adonara tegen invallen van Tanah Boleng.

In verband met mogelijke rustverstoringen werd Lama Hela verboden oorlogslansen mede te nemen bij het inkoopen van benoodigdheden voor offerandes. Den betrokken hoofden werd medegedeeld, dat de civiel-gezaghebber de kwestie der schadevergoeding zal oplossen. Daar deze autoriteit binnenkort te Waé Werang komt, zal rapporteur alsdan de zaak mededeelen.

De Groote Sedekah.

Zaterdag 2 Mei begon dan de groote sedekah, ten doel hebbende de booze geesten, die het spoorwegongeluk bij Kali Mati hadden bewerkt, weer gunstig voor de S. S. te stemmen, deelt het „Bat. Hbld." mee.

Nabij de plaats van het ongeluk is een groote bamboeloods opgeslagen, waarin de gasten beschutting vonden voor de felle zon en waar ook de maaltijd bereid werd.

Vijf geiten en twee karbouwen offerden het leven, om te worden omgezet in allerlei lekkernijen. En er is gezorgd voor de noodige moeniman ook: limonade, stropen, enz.

Om één uur begonnen de volksspelen; mastklimmen, enz. En van avond zal een wajang golek met een najoeban helpen er de vroolijkheid er in te houden.

De sedekah zelve zou Zondag plaats hebben. Dan worden karbouwen-koppen rondgedragen en op het terrein begraven als zoenoffer.

En dan zullen angstige menschen 's avonds op het terrein van de ramp niet meer spoken meenen te zien, zonder hoofd of zonder armen en beenen.

Volkscredietwezen in Sumatra's Oostkust.

Onlangs kwam in de „Sumatra Post" een beschrijving voor van het stelsel, zooals dat in de Karo Bataklanden is toegepast tot vestiging van het volkscredietwezen. Tevens werd daarbij de mededeeling gedaan, dat betrokken rapporteurs de oprichting van crediet-instellingen voor Inlanders in het overige deel van het groote gewest Sumatra's Oostkust nog niet wenschelijk of noodig vonden o.a. met het oog op de wisseling der bevolking, de tijdelijkheid van nederzettingen.

Wij vermoeden, dat daarbij te veel gedacht is aan de Europeesche cultures in Sumatra's Westkust, waar het werkvolk natuurlijk niet van een credietinstelling zal profiteeren.

Er zullen echter ook wel andere bedrijven zijn, die door echte Maleiers worden uitgeoefend, en voor de ontwikkeling waarvan kleine credieten heilzaam zouden kunnen werken; zoo wijzen wij bijvoorbeeld op de zeevisscherij langs de kustplaatsen van het gewest.

Daarin zou met de hulp der credietbanken nog heel wat te verbeteren zijn.

Wij wijzen ook nog op den Maleischen kleinhandel, welke met bescheiden credieten wel gebaat zou wezen.

Zou de zaak betreffende de oprichting van Inlandsche credietinstellingen in de Maleische gebieden van Sumatra's Oostkust niet nog eens onderzocht kunnen worden?

Met één bank een proef te nemen zou tot iets kunnen leiden, wat den Maleiers, die niet bij de cultures betrokken zijn, ten goede kan komen.

Uit Buitenzorg.

We lezen in „De Javabode" van 2 Mei:

Al vrij vroeg had van morgen de opening plaats van de fancy-fair ten bate van de Kartinischool, welke werd bijgewoond o.a. door den assistent-resident, het bestuur en den adviseur der vereeniging. De pati sprak de openingsspeech uit, waarbij hij zich vooral richtte tot de vrouwelijke bezoekers om hen aan te sporen hun meisjes naar deze onderwijsgelegenheid te zenden. De heer Jasper antwoordde met eenige welgekozen woorden.

Op het terrein merkten we een viertal tenten op, waaronder één met artikelen van inlandsche nijverheid, één waar dames der inlandsche ambtenaren den bezoekers proeven van hunne kookkunst aanboden, een tombola en een wajang wong. Bovendien lieten aardige Inlandsche meisjes zich niet onbetuigd door het te koop aanbieden van verschillende artikelen, een aanslag op de beurs der nieuwsgierigen te doen. Was er over dag tamelijk veel publiek, 's avonds was het bepaald druk. 's Middags had op Tanah Sereal een voetbalwedstrijd plaats tusschen Secretaristen en Landbouwers.

's Avonds was het met recht elck wat wils: behalve bioscoop en wajang wong in de societeit Buitenzorg een zang- en dansavond, in de Burgersocieteit een kinderbal en bij de militairen een feestvoorstelling van de onderofficiersvereeniging.

Niet op de hoogte.

In het „Soer. Hbld." van 27 April komt onder den titel „Struisvogelpolitiek in zake den ambtenarennood" een met groote letter gedrukt artikel voor, dat blijk geeft, dat de schrijver niet op de hoogte is van het onderwerp, dat hij behandelt. De „verderfelijke struisvogelpolitiek" der regeering bestaat, naar de schrijver beweert, hierin, dat aan indiensttredende ambtenaren, onverschillig of zij reeds practische ervaring hebben opgedaan, hetzelfde traktement wordt toegekend.

„Een ingenieur met 12 jaar praktijk in Europa — zegt de schrijver — moet evenals een jongmensch pas van Delft, als adspirant-ingenieur beginnen, een onderwijzer van 32 jaar met tal van akten en veel praktijk wordt derde klasser.

De traktementen dienen dan in evenredigheid te zijn met den rang.

Daarin schuilt de fout — vervolgt de schrijver.

Laat het ancienniteitsbeginsel bestaan; om een titel zullen de menschen zich niet zoo heel druk maken, als is het wel eens onaangenaam op een bepaalden leeftijd nog heel, heel ondergeschikt te zijn. Doch het traktement is het voornaamste. Een ambtenaar van 32 jaar moet in Indië een ander, een hooger inkomen hebben, dan een jongmensch in dezelfde betrekking van 22, hij verdient dat ten volle, als hij ook meer vak en levenskennis heeft opgedaan.

De regeering zal door den zuren appel moeten heenbijten en doet zij dit niet, dan blijft het een gesukkel en dan zullen er steeds meer jeremiades uit Indië naar Nederland worden gezonden."

De redactie van de „Java-Bode schrijft naar aanleiding van het bovenstaande:

„Wij weten niet, of de opmerking ten aanzien van de salarieering van onderwijzers juist is, maar wel weten wij, dat het medegedeelde ten opzichte van de toe te kennen bezoldiging aan ingenieurs met practische werkzaamheid geheel onjuist is. Zoowel voor spoor- als waterstaatsingenieurs met praktijk wordt, indien zij in 's lands dienst treden, bij de bepaling van het aanvangstraktement rekening gehouden met den tijd dien zij na het verkrijgen van het ingenieurs diploma practisch werkzaam zijn geweest.

Vergissen wij ons niet, dan wordt de duur der werkzaamheid in de tropen buiten 's lands dienst geheel gelijk gesteld met indischen diensttijd en praktijk buiten de tropen $^9/_{10}$ van dien diensttijd.

Ook in de oproepingen die men vanwege de Nederlandsche Staatscourant aantreft voor de vervulling van de betrekking van opzichter is vermeld, dat candidaten met opzichterspractijk al dadelijk een hoogere aanvangsbezoldiging kunnen krijgen, die dan berekend wordt — aldus de oproeping — door de minimum bezoldiging te vermeerderen met zoovele periodieke verhoogingen als evenredig is aan het aantal jaren gedurende welke men practisch werkzaam geweest is na het behalen van het diploma van opzichter bij den Rijkswaterstaat dan wel dat van bouwkundig opzichter, uitgereikt door de maatschappij tot bevordering der bouwkunst te Amsterdam."

Onlusten.

Uit Koepang werd d.d. 29 April aan het „Soer. Hdbl." geseind.

Op den 23sten April staken heidenen van Messara, eiland Savoe, het huis van den inlandschen godsdienstleeraar, de kerk en de gesubsidieerde school aldaar in brand.

De inlandsche leeraar kon met zijn gezin ontsnappen naar Seba.

Den volgenden dag arriveerde de civielgezaghebber met eenige politiesoldaten, en honderd christenen om een onderzoek in te stellen.

De civiel-gezaghebber werd beschimpt, terwijl de politie en de christenen werden teruggeslagen.

Officieel wordt opgegeven aan dooden en gewonden: gedood een pradjoerit, gewond 2 christenen. Particuliere berichten spreken van twee dooden en meer gewonden.

De eigenlijke oorzaak van het gebeurde is de gespannen verhouding tusschen de heidenen en de christenen. De civiel-gezaghebber Anten, moet zeer kerksch zijn en de eerste partij verwijt hem de christenen voor te trekken. Inderdaad schijnt deze ambtenaar wel eens diensten aan de kerk te bewijzen.

Deze gespannen verhouding kwam tot uitbarsting toen op Zondag 19 April, waarop een groot heidensch feest zou plaats hebben, het houden van hanengevechten werd verboden. Geruchten spreken van het innemen van heilige krissen op last van den civiel-gezaghebber.

Militairen en politiesoldaten vertrokken naar Savoe.

Pestgeval te Batavia.

Te Batavia heeft zich een geval van pest voorgedaan bij een Chineesche vrouw, die Zondag 26 April te Priok is aangekomen met de „Tjimahi".

Dit schip afkomstig van Hongkong was te Muntok in onderzoek geweest en was dus, wat de haven van Priok betreft, tot het vrije verkeer toegelaten, en had hier dan ook niet in quarantaine te liggen. Evenmin behoefde de havenarts nogmaals het schip te onderzoeken.

Woensdag j.l. werd dr. S. C. Bakker van Tanah Abang geroepen voor een zieke Chineesche vrouw op Patekoan; zij zou lijdende zijn aan longontsteking.

Toen de geneesheer bij de vrouw kwam was zij, zooals hem bleek, reeds 11 dagen ziek. Het geval kwam hem zeer verdacht voor en hij waarschuwde dr. Ouwehand, inspecteur van den geneeskundigen dienst.

Bij onderzoek op dieren bleek, dat men hier met longenpest te doen had. Het is clinisch vastgesteld.

Oogenblikkelijk werden voorzorgsmaatregelen genomen. De huisgenooten van de vrouw werden naar het Stadsverband gebracht en daar in quarantaine gehouden.

Tot nu toe kwam onder hen geen ziekte-symptoom voor.

Oogenblikkelijk is naar Soerabaja geseind, dat de „Tjimahi", in quarantaine moest worden gehouden en het geheele schip ontsmet.

Bij den geneeskundigen dienst acht men het gevaar voor verspreiding niet zeer groot.

Men gelooft dat men hier met een afzonderlijk geval te doen heeft, overgebracht door de vrouw, die inmiddels is overleden, uit China.

Het spreekt van zelf, dat alles wordt gedaan, om een verspreiding te voorkomen.

Nogmaals wijzen wij erop, dat de havenarts van Priok geen blaam treft. Hij had geen recht op het schip te komen, daar het z.g. „schoon" was. Het onderzoek had immers in de haven van Muntok plaats gehad

(Java-Bode).

Een nieuwe weg.

Van Makasser loopt een groote weg door verschillende zelfbesturende landschappen noordwaarts naar Paré-Paré, waarin de noodige kunstwerken grootendeels ontbreken of voor zoover zij aanwezig zijn van tijdelijken aard zijn.

Door den vorigen gouverneur van Celebes zijn inder-

tijd pogingen aangewend om de voor het aanleggen van permanente kunstwerken noodige gelden door de betrokken landschappen te doen bijeenbrengen wat echter wegens den minder gunstigen staat van de financiën dier landschappen niet gelukt schijnt te zijn.

Thans is echter door de regeering een bedrag van *f* 200.000 voor het voormelde doel beschikbaar gesteld, zoodat te verwachten is, dat binnenkort een belangrijke verbinding tot stand zal komen en men per automobiel in korten tijd van Makasser naar Paré-Paré zal kunnen komen. (Java-Bode).

Suriname.

„Suriname" van 21 April bevat een zeer belangrijke beschouwing over het bacoven-contract, dat door de Rotterdamsche combinatie aan de Surinaamsche planters is voorgesteld. Zoowel de planters als het Koloniaal Bestuur en de Regeering zullen aan de gemaakte opmerkingen ter dege aandacht hebben te schenken. In geen geval worde genoegen genomen met het voorstel uit Rotterdam, wanneer de combinatie zich niet verbindt ook zeshandsche bossen te koopen. Er is geen enkele reden om de planters daarmede te laten zitten. Men eet hier geen „bossen" maar „vingers" bacoven en niemand vraagt er naar of deze „vingers" afkomstig zijn van een 6- dan wel van een 9-handsche bos.

* * *

In een vorig nummer spraken wij den wensch uit, dat het Surinaamsche Bestuur de nota van den Directeur van Openbare Werken en Verkeer over de ontwikkeling van Coronie zou publiceeren. In afwachting daarvan schrijven wij uit het blad „Suriname" van 17 April een aanhaling uit de nota over, handelende over de oorzaken van den achteruitgang van dit eertijds zoo bloeiende district:

„De derde kwaal is een voorname oorzaak dat andere zoo ongestoord hun nadeeligen invloed kunnen doen gelden. Zij zal door het Gouvernement met een practische wetgeving en bestuursbemoeiing wel eenigszins tegengewerkt kunnen worden, doch is moeilijk met succes op directe wijze te bestrijden. Een bevolking of groep personen zal n.m.m. in het algemeen slechts tot gemeenschappelijk optreden — met op zijzetting van ieders onmiddellijk eigen belang of gemak — kunnen komen, door den nood gedrongen of misschien — maar dan zeker slechts zeer langzaam — door opvoeding en geleidelijke meerdere ontwikkeling en daardoor beter inzicht.

„Ook in Holland is de gemeenschappelijke actie ter bevordering der gemeenschappelijke waterloozings- en waterkeeringswerken slechts door den nood gedrongen — en dan in den beginne nog slechts incidenteel ontstaan. Slechts door de eeuwenlange historische ontwikkeling is bij de landelijke bevolking daar voldoende inzicht ontstaan om tot den tegenwoordigen vorm van behartiging der gemeenschappelijke belangen door waterschappen te geraken en niettemin geeft nog de vorming van nieuwe waterschappen dikwijls de grootste moeilijkheden.

„Nu ontbreekt de eigenlijke noodtoestand voor den enkeling — die in het ruwere Hollandsche klimaat en onder andere omstandigheden aldaar wèl optrad — hier. In een eigenlijken noodtoestand verkeert de bewoner van Coronie door de gunst van klimaat en bodem, eigenlijk over 't algemeen niet.

„In de eerste levensbehoeften kan op de door het toenemend waterbezwaar in den loop der jaren wel is waar zeer verkleinde cultiveerbare oppervlakte, nog altijd zonder al te harden arbeid voorzien worden.

„Onder deze omstandigheden beschouw ik het als eene historische noodzakelijkheid, dat na de verdeeling der plantages, die vroeger in één hand waren, onder vele kleine eigenaren, de gemeenschappelijke werken van loozing en waterkeering een tijdperk van verwaarloozing tegemoet gingen.

„Misschien had deze gang van zaken voorkomen kunnen worden door vèrgaande bestuursbemoeiing, doch — wat ook de reden zij — tot overweging hiervan is het Gouvernement niet gekomen, voordat de verwaarloozing der gemeenschappelijke belangen zoo ver was voortgeschreden, dat het voortbestaan van het district er door bedreigd werd.

„Men schrijve dezen gang van zaken niet toe aan verkeerde oorzaken. Als grondoorzaak beschouwe men, wat overigens heel makkelijk is, dus niet gebrek aan energie bij de bevolking. Dit gebrek bij de bevolking van Coronie in haar geheel genomen bestaat, volgens met locale toestanden bekenden, wel, doch is, naar mijne meening, een volkomen natuurlijk gevolg der omstandigheden, voornamelijk van de gunstige verhoudingen van klimaat en bodem, dit laatste in verband met de geringe dichtheid van bevolking, terwijl er misschien ook nog bijzondere redenen zijn, die het werken in dit district nog bezwarender maken dan elders.

„Ik denk hierbij vooral aan de hoogst hinderlijke muskietenplaag, die — naar ik ben ingelicht — het geregeld veldwerk soms zeer belemmert." —

In het algemeen zouden wij aan Heeren Kamerleden en anderen, die over Surinaamsche toestanden oordeelen, een algemeene formule aan de hand willen doen; men vrage n.l. in elk bijzonder geval: „hoe is het of was het nog kort geleden in Nederland"? Dit eenvoudig recept zal behoeden voor menige onbekookte veroordeeling. De heer Schönfeld heeft deze formule toegepast; daarom kan zijn nota tot leering strekken.

* * *

Voor toeristen en anderen, die er een genoegen in vinden andere landen af te breken, weten wij een mooi thema: een vergelijking van de wijzen waarop vreemdelingen worden ontvangen in een dorp van Boschnegers, Arowakken en Karaïben en in...... Harderwijk.

* * *

Tot ons genoegen lezen wij in de Mem. van Antw. op het Voorloopig Verslag betreffende de begrooting voor 1915, dat de Gouverneur voornemens is stappen te doen ten einde den terugkeer van den heer Schönfeld te verzekeren, voor het geval uitvoering der aanhangige plannen zal plaats vinden. Eenvoudiger ware het geweest den heer Schönfeld te behouden. Geschikte ambtenaren moet men niet laten weggaan.

* * *

Verblijdend is in dezelfde Memorie deze verzekering: „De voorstellen voor den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst bewegen zich naar de meening van den Gouverneur zeer zeker op het gebied van hygiënische voorziening."

* * *

Ook deze opmerking in de Memorie is de aandacht waard:

„Het brengt bijna steeds belangrijke moeilijkheden met zich mede om wetenschappelijk opgeleide personen bereid te vinden voor den Surinaamschen dienst".

Zeer juist! Daarom moet men alles doen om te behouden wat men heeft en niet hier zoeken wat men in de kolonie kan vinden. Het gaat hiermede dikwijls als met dames, die mode-artikelen uit Parijs bestellen. Bij nadere beschouwing van het bestelde moet niet zelden de verzuchting worden geuit: dat hadden we in de modewinkels hier ook kunnen krijgen en met minder moeite.

* * *

Dat de Koloniale Staten een en ander zouden te zeggen hebben over de redevoeringen in de Tweede Kamer bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1914 was te voorzien. In het bijzonder de heer Kleerekoper heeft er menige veer moeten laten. „Om recht te zetten de onjuistheden, door genoemd Kamerlid verkondigd, zou — zeide het lid van Ommeren — een ganschen avond vereischen. Zelf onbekend met de kolonie, heeft die spreker een hutspot opgedischt van wat anderen hem geliefden te schrijven of te zeggen". En verder:

„Toen het goed ging met Suriname — toen tijdens den Belgischen opstand de kolonie verplichtingen van Nederland overnam tot een bedrag van ettelijke millioenen — toen werd Suriname gefêteerd. Thans, nu de kolonie gedwongen is subsidie te vragen, nu hoort men om den haverklap in de deftige Kamer het ruwe woord parasitair"...

Aan de rede van den heer van Ommeren ontleenen wij nog het volgende: „Dit jaar is — eigenlijk een jaar te laat — voor het eerst voldaan aan den wensch van den vader van het financieele plan Idenburg, om telkens na een periode van vijf jaar een overzicht te maken van den stand der middelen, ten einde den invloed van het financieele plan na te gaan. De uitkomst was verrassend. De laatste 5 jaren heeft de kolonie *f* 938,500 minder genoten aan subsidie dan volgens het financieele plan toelaatbaar was. Niet met *f* 30.000 's jaars, maar gemiddeld met *f* 218.000 's jaars is het subsidie verminderd!"...

* * *

Uit „Suriname" van 21 April dit bericht:

„Per Prins der Nederlanden arriveerde verleden week de heer A. Bray, een oud-ingezetene dezer kolonie, met opdracht voor een Fransche Maatschappij peper, gember en papaja te cultiveeren. De heer Bray zal de cultuur ondernemen op den grond Onverdacht in Para. Hij is er van overtuigd dat de onderneming een succes zal worden.

Zullen de peper en de gember vrijwel in natuurstaat geëxporteerd worden, met de papaja is 't anders gesteld. Naar de heer B. ons mededeelt, wordt van de jonge vruchten de melk afgetapt, welk werk 's avonds moet geschieden, daar het daglicht schadelijk is voor die melk."

Curaçao.

Uit Tampico zijn geen nadere berichten gekomen omtrent Hr. Ms. „Kortenaer". Middelerwijl wordt Hr. Ms. „Heemskerck" gereed gemaakt om ± 13 Juni naar W. I. te vertrekken.

De „Amsterdammer", weekblad, heeft over het voorgevallene met de „Kortenaer" een leuke prent gemaakt. Men ziet den Nederlandschen Leeuw, erg „onderkommen" met een droevig gelaat en een verbonden voorpoot de kamer van de Nederlandsche maagd binnenstappen, die tegen haar trawant zegt:

„Maar leeuwtje, wat zie je er uit en wat ruik je naar de petroleum!"

* * *

De belastingen op Curaçao bedroegen in het 1e kwar-

taal van dit jaar bijna ƒ 100.000 minder dan in het overeenkomstige kwartaal van 1913.

Dit zoude onrustbarend genoemd kunnen worden, ware het niet, dat dit geheel ligt aan de overdrachtbelasting, die in 1913 opbracht ƒ 109.328, terwijl deze belasting in dit jaar slechts ƒ 1188 opbracht.

Dat de belasting in 1913 zoo hoog was, is te danken geweest aan den verkoop van Sa Barbara.

Saba bracht totaal slechts op ƒ 2160, hoofdzakelijk aan invoerrechten, accijnsen en grondbelasting. De overige inkomsten zijn van geen beteekenis.

* * *

We hebben op verzoek indertijd in ons No. 15 geplaatst het protest der schoolcommissie tegen het gesprokene in de Tweede Kamer door de heeren Kleerekoper en de Meester en vervolgens ook een uittreksel gegeven in ons nummer van 21 Mei uit den open brief van den heer Marchena, die zich verweert tegen de uitspraak der schoolcommissie. Thans schrijft een inzender, die zich H. noemt, een stuk tegen den heer Marchena in de „Vrijmoedige" van 30 April. Wij plaatsen hieronder een uittreksel uit dezen brief, ons voorbehoudende, hierop later terug te komen.

De heer H., dien wij vermoeden te behooren tot de R. K. Missie, schrijft o.a.:

„De beweringen van den heer de Marchena in den breede te weerleggen, acht ik onnoodig, nu de leden van de schoolcommissie — knappe, eerlijke en onpartijdige mannen, die geheel op de hoogte zijn van het onderwijs — in hun schrijven aan de heeren Kleerekoper en de Meester, ze reeds als geheel onjuist hebben gebrandmerkt.

Trouwens het zou den heer de Marchena, die maar vooropzet, „dat hetgeen er beweerd of geschreven wordt, in strijd met wat hij den heer de Meester mededeelde, alleen is toe te schrijven aan partijdigheid of haat tegenover „andersdenkenden", toch niet overtuigen.

Alleen meen ik hem de vraag te moeten stellen, hoe hij aan den heer de Meester durft schrijven, „dat hij hem, bij zijn onderhoud, nauwkeurig naar geweten en zonder hartstocht heeft ingelicht, als een Curaçoenaar, die — het zij zonder ijdelheid of grootspraak gezegd — van zich zelf met gerustheid kan verklaren goed op de hoogte van den plaatselijken toestand te zijn,", waar nota bene vast staat...... dat hij nooit een van de Katholieke scholen op Curaçao heeft bezocht?

Kan iemand over het onderwijs der Missie een oordeel vellen, zoo vernietigend als de Heer de Marchena dit doet, n.l. „dat er op de bijzondere — lees Katholieke scholen — letterlijk niets wordt geleerd en dat de kinderen die scholen verlaten, even ontbloot van de meest primitieve kennis als ze er komen", zonder dat onderwijs te kennen?

De vraag stellen is, meen ik, haar beantwoorden.

Iemand, die zoo iets meent te kunnen doen, heeft als autoriteit, ja als getuige zelfs, gewoonweg afgedaan, wat voor brevet van eerlijkheid en bekwaamheid hij zichzelven ook uitreike.

En dat die mededeeling aan den heer de Meester werd gedaan, staat vast. Anders zou men dezen voor een leugenaar moeten uitmaken, daar toch het door hem gesprokene in het officieele Kamerverslag woordelijk aldus wordt weergegeven: „Dezelfde ingezetene van Curaçao „hing mij ook een zeer donker tafereel op van het bij„zonder onderwijs aldaar, waaromtrent hij zeide — ik heb „het uit zijn eigen mond opgeteekend — dat de kinderen „er letterlijk niets leeren, dat zij de school verlaten even „ontbloot van de meest primitieve kennis als zij er komen."

Van een vergissing, un mal entendu, kan dus geen sprake zijn. De heer de Meester teekende op wat de heer de Marchena hem zeide. Doch deze vermoedde toen niet, dat de onwaarheid van hetgeen hij beweerde zoo spoedig aan het licht zou komen.

Dat de mededeeling hem nu, nadat een zoo hoogstaand en zóó tot oordeelen bevoegd man, als Prof. Dr. Kraus, een der Katholieke armenscholen bezocht, dwars zit, laat zich gemakkelijk begrijpen.

Haar nog als waar te verdedigen, zou te gek en te gewaagd zijn, en daarom wordt er nu een draai genomen, die echter zoo opvallend is, dat niemand zich er door zal laten misleiden.

Het „letterlijk niets leeren" wordt nu „zoo-veel als niets leeren" en dan — let op lezer — enkel toepasselijk verklaard op de buitenscholen, waar Prof. Kraus niet geweest is.

De Katholieke scholen in de stad heeten nu „veel te wenschen over te laten", wat al een heel toontje lager is en zoo vaag, dat men er zich altijd uit kan redden.

En de Katholieke school voor M.U.L.O. wordt nu verklaard te zijn „zoo ongeveer als de Hendrik-school", dus ook slecht, volgens den heer de Marchena.

Men ziet het, de heer de Meester heeft pleizier van zijn zegsman. Want als het waar was, dat deze hem slechts verteld heeft, wat hij nu over het bijzonder onderwijs in „De Vrijmoedige" schrijft, zou de heer de Meester, toen hij in de Kamer zeide, hetgeen hij sprak — en wat veel erger was — uit den mond van den heer de Marchena te hebben opgeteekend, gewoonweg hebben gelogen.

Beteekent de uitdrukking „ongeveer van het gehalte der Hendrik-school" iets beter of iets slechter dan deze, zou ik den heer de Marchena willen vragen?

Want waar hij schrijft geen enkel geval te weten van een leerling van de Hendrik-school, die de H.B.S. in Holland kon bezoeken, zonder privaat-lessen te hebben genomen, kan ik hem een lijstje geven van leerlingen van het St. Thomas-college, die daar tot H.B.S. en gymnasium werden toegelaten."

De schrijver geeft dit lijstje, waaruit blijkt, dat van de 9 leerlingen der St. Thomasschool (8ste en 9de klasse) er 5 tot de 3e kl. H.B.S. en 2 tot de 2e kl. H.B.S. toegelaten werden en 1 leerling tot de 4e kl. gymnasium, met gebruikmaking van extra lessen in Grieksch en Latijn, terwijl geen privaatlessen buiten den schooltijd gegeven werden aan de overige leerlingen; alleen vervielen enkele lessen, die vervangen werden door lessen in Fransch, Duitsch en wiskunde.

De schrijver vervolgt:

„Zou dan het zoo gesmade Katholieke onderwijs nog veel beter zijn dan het openbare, Mijnheer de Marchena?

Dat kan toch zeker niet, volgens u?

En als men in overweging neemt, dat het program van onze scholen heel anders is ingericht dan dat van de Hollandsche, zal men de opgegeven resultaten toch zeker niet slecht kunnen noemen?

Doch genoeg: aan iemand, die zoo op het Katholieke onderwijs afgaf, zonder het te kennen, zal ik geen woorden meer verspillen, om dat onderwijs te verdedigen.

En wat de verschrikkelijke klachten over het openbare onderwijs betreffen, och, een ieder, die hier de toestanden kent, weet wat ze beteekenen.

Men laat het voorkomen alsof het enkel te doen is, om een der grootste volksbelangen te verdedigen, doch in werkelijkheid is het doel van hen, die de agitatie op touw zetten en gaande houden, geen ander, dan om de regeering in Holland te doen denken, dat die belangen door den Katholieken Gouverneur schromelijk verwaarloosd worden.

Natuurlijk zijn er velen, die te goeder trouw in het koor medezingen, en den toeleg niet doorschouwend, bij het hooren van zooveel klachten, van den weeromstuit ook zelf het onderwijs slecht gaan vinden, doch au fond beschouwd, is de strijd slechts een geniepige campagne tegen den Katholieken Gouverneur, dien zijn tegenstanders op deze wijze het best meenen te kunnen treffen.

Ik ken dan ook tal van Protestanten en Israëlieten, die deze heele actie qualificeeren als een politiek van min allooi, welke zij even hard afkeuren als wij Katholieken dit doen: vooral omdat zij gevoerd wordt tegen een Gouverneur, die eerlijk en onpartijdig als hij is, reeds veel gedaan heeft om zoowel het openbare als het bijzondere onderwijs te verbeteren.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Indien er werkelijk een onpartijdig man uit Holland komt, om over het onderwijs een verslag uit te brengen, — wat niemand liever zouden willen dan de Katholieken — zal de heer de Marchena, met wat de heer de Meester mededeelde, nog meer in verlegenheid zitten.

De draai, dien hij dan zal moeten nemen, zal zoo groot zijn, dat hij er heelemaal bij om zal vallen." H.

* * *

Correspondentie.

Den heer Q. te C. Aan uw verzoek is voor een deel in ons no. 15 reeds voldaan. Aan het overige voldoen wij in dit nummer.

We houden ons steeds voor bijzondere mededeelingen aanbevolen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Nogmaals de Hormat-circulaire.

In verschillende Inlandsche bladen wordt de z.g. Hormat-circulaire nogmaals besproken. Men is het er over eens, dat zij als niet geschreven wordt beschouwd; dat de ambtenaren „er maling aan hebben". De Bintang Soerabaja schrijft o.a.: niet alleen dat de Hollandsche kranten in N.-I. er zich druk over gemaakt hebben.Ook wij, Inlanders, waren met den inhoud van deze Regeeringsaanschrijving hoogelijk ingenomen. Zij werd besproken, gecommenteerd en den volke alom bekend gemaakt. Een gevoel van dankbaarheid kwam er in ons op, dat de zoo lang miskende en onderdrukte „kleine man" in de eerste plaats door zijn eigen Hoofden als mensch zou worden beschouwd en behandeld. Deze verheffing, dit gevoel van erkende eigenwaarde, hadden wij zoo noodig in dezen tijd van niet meer tegen te houden evolutie, om ons innerlijk sterk te maken en te houden. Wij kunnen de Regeering dan ook niet genoeg onzen dank betuigen, dat zij ook ten onzen aanzien het beginsel van gelijkheid tegenover andere rassen duidelijk heeft uitgesproken en vooropgesteld, geheel volgens ons verlangen. Maar of 's Regeerings bedoeling nu wel door een ieder begrepen en gevoeld wordt, is een andere vraag. Op Java is nog zooveel anti-vooruitgang gezindheid, welke de volksontwikkeling belemmeringen in den weg legt. Ons gouvernement is rechtvaardig en ons wel gezind, tevens bedacht om met alle gepaste middelen onze ontwikkeling te dienen en te bevorderen. Maar zij, die het Gouvernement dienen, en dus geroepen zijn, om diens wil ook in dit opzicht uit te voeren, zij begrijpen maar half of willen maar half begrijpen en doen daarom ook

maar half werk. Wat is hiervan de reden? Ach, dit is gemakkelijk na te gaan: De hormatvereering zit er zóó diep bij hen in, zij vreezen, dat wij brutaal zullen worden en dan geen hormat meer zullen bewijzen, aan wien de verschuldigde hormat toekomt. Zoo denken en zeggen ook die anti-gezinden. Zij zien onzen drang naar vooruitgang met leede oogen aan en met minachting neer op de vooruitstrevenden onder ons.

Wat gebeurt nu nog op zoo menige conferentie van Inlandsche ambtenaren bij den Regent? Allen moeten op den vloer zitten, niemand onzer krijgt een stoel, terwijl zoo'n vergadering toch wel eens van 's ochtends 8 uur tot 's middags 1 uur duurt. De minste Arabier of Chinees met of zonder rang, die er bij komt, krijgt een stoel, maar een assistent-wedono, een wedono, mogen op den killen grond blijven zitten. Een gevoel van wrok en verbittering wordt hierdoor natuurlijk gewekt. Wij blijven zoodoende de onderdanige dienaren van hen, die toch zelve ook geen meesters zijn van het land.

Ik weet, zoo schrijft Kjai Baroe in de Bintang Soerabaja, dat na de afkondiging van de Hormat-circulaire in sommige regentschappen slechts de wedonos en djaksas in tegenwoordigheid van hun regent op een stoel plaats mogen nemen, terwijl de assistent-wedonos nog op den grond moeten zitten. Dit nu noem ik half werk. Welk kwaad steekt er in, als alle ambtenaren op een stoel plaats nemen?

Ik weet daarentegen ook van sommige wedono's (in Kediri o.a.) die ieder dessahoofd op de districts-vergaderingen een stoel aanbieden; zij begrijpen goed den toestand en moeten deswege geprezen worden. Waarom volgen alle andere wedono's en de hooger geplaatsten deze zelfde gedragslijn niet? Alle regenten, zonder onderscheid, moesten het voorbeeld geven van niet anti-gezind te zijn. Slechts enkelen zijn schoorvoetend daartoe overgegaan. 't Is weer „half werk". Zoo besluit schrijver.

De Europeesche Kleederdracht.

Opvallend is het, dat na de verschijning van de meergenoemde circulaire alle Jong-Javanen, die hunne ingenomenheid daarmee betuigden, tevens luide hun verlangen te kennen gaven de Europeesche kleederdracht aan te nemen. Voornamelijk de Inlandsche onderwijzers hebben hiervoor geijverd, zoo vervolgt de Bintang Soerabaja. Te Soerabaja, Bangil, Malang en Sidoardjo ziet men ze dan ook niet anders dan in het Europeesch gekleed gaan. In West-Java vindt dit voorbeeld meer en meer navolging, niet zoo zeer uit voorkeur voor deze kleederdracht, dan wel omdat in deze kleedij nooit gehurkt wordt, en volstaan kan worden met den hoed af te nemen als groet en beleefdheidsvorm tegenover meerderen. Bestaat er eenig verbod tegen het dragen van de Europeesche kleeding door alle Javanen? Kan men daarvan wel een politiezaak maken? Onzes inziens niet. Van vermomming is hier toch geen sprake, en wel in verband ook met de circulaire van 24 November 1907 no. 23. Komt dan makkers, hebt maling aan al dat anti-gedoe, gaat met uw gevoel van eigenwaarde te rade en steeds flink en recht door zee, als gij in uw recht zijt, maar mijdt ook alles, waardoor gij beslist in het ongelijk gesteld kunt worden. Aldus de opwekking van bovengenoemd blad.

Het Hof van Solo.

De hormat-bacil dreigt nu ook uit het hof van Solo verdreven te zullen worden. Het lange hoofdhaar zal daar niet langer beschouwd worden als teeken van mannelijke kracht en hooge waardigheid. Eenige Pangerans hebben den Vorst reeds het verzoek gedaan met kort geknipt hoofdhaar (goendoel) te mogen rondloopen en dit verzoek is niet geweigerd geworden. Door oude, bijgeloovige menschen is reeds voorspeld geworden, dat zoo iets gebeuren zou. Een paar jaren geleden werd op de Sekaten de koeloek van een Pangeran verkocht. Een Europeaan was het, die het hoofddeksel kocht en toen lachend op zijn hoofd zette. Dit was een teeken, zeiden de Inlanders toen, dat de pangerans eerlang met geknipt hoofdhaar en nieuwerwetsch hoofddeksel zouden rondloopen. De fabrikanten van scheermessen en knipscharen zullen nu in Solo goede zaken maken! Zoo besluit het blad.

De Sarikat Islam.

De „Pantjaran Warta" geeft ook eenige staaltjes van opvatting der hormat-circulaire, zelfs op plaatsen niet ver van Buitenzorg gelegen, en eindigt in verband met de beweging door de S. I. veroorzaakt, volgenderwijs:

En dan hoort ge steeds het gezeur, dat de S. I. goed is, dat hare bedoelingen goed zijn, maar dat de leden slecht zijn, die deze goede bedoelingen niet begrijpen en zoodoende krijgt de S. I. toch weer van alles de schuld en wordt vaak door het ambtenarendom vervolgd. Maar wat drommel zijn de ambtenaren dan niet de aangewezen leiders om de bevolking in de goede richting te sturen? Als de S. I. dan zoo goed is, dienen zij toch daartoe mede te werken? Als Kromo verkeerd gehandeld heeft, moet deze terecht gewezen worden door zijn ambtenaren, die de plaats van zijn raadgevers en ouders innemen. Maar, helaas, dit gebeurt niet. Kromo's fouten worden breed uitgemeten, maar verbeteren doen zij hem niet. De Hormat-circulaire en de „S. I." passen niet in ons bestuursregime, vandaar de tegenkanting van de zijde der ambtenaren. Leest men hunne rapporten over het gebeurde te Tjeleng en Djatibarang, dan was alles de schuld van de S. I.; maar hoort ge Kromo, dan hadden beiden schuld, de ambtenaren evengoed als de S. I. Vele S. I.-mers werden veroordeeld, maar ook een wedono werd overgeplaatst om zijn houding tegenover de S. I. Een rechter-commissaris van Batavia heeft de zaak onderzocht. De anti-S. I. is thans zóódanig bezig tegen de S. I. te ageeren, deze op allerlei wijzen verdacht te maken, dat vele goed gezinden thans huiverig zijn langer de leiding van de S. I. op zich te nemen.

Kampong-verlichting.

In de „Sinar Djawa" wordt hulde gebracht aan den assistent-resident van Semarang, den heer van der Ent, voorzitter van den Gemeenteraad aldaar, die in dien Raad het voorstel gedaan heeft, om door tusschenkomst van den Resident der Regeering in overweging te geven, ook de kampongs van Semarang van een behoorlijke straatverlichting te voorzien, gelijk in de Europeesche wijken is geschied. De bestaande onbillijkheid dient opgeheven te worden, dat wel de Europeesche wijken, maar niet de Inlandsche buurten behoorlijk verlicht worden. Voor de politie is het ook van het meeste belang, dat juist laatst bedoelde buurten helder verlicht zijn.

De Politie te Soerabaja.

Waar moet het met de politie van Soerabaja toch naar toe? zoo vraagt de „Bintang Soerabaja". Laatst drongen 40 Chineezen een kampong binnen, gewapend met revolvers, om wraak te nemen op de Inl. bevolking, die een hunner landgenooten mishandeld zou hebben. — Iedereen bleef echter stil in huis, zoodat de Chineezen geen succes hadden van hun plan en stilletjes weder afdropen. Geen politie was er heinde of ver te zien.

Een Christelijke school.

Te Makassar is een school geopend voor kinderen van Inlandsche militairen, afkomstig van Menado, Ambon en Ternate, die den Christelijken godsdienst belijden. Kinderen van niet-militairen en oud-militairen, behoorende tot denzelfden landaard en denzelfden godsdienst, worden op deze school natuurlijk ook toegelaten. (Pewarta Soerabaja).

Een Nieuwe Bond.

Een bond van Inlandsche klerken werd onlangs te Soerabaja opgertcht onder den naam van „Darnojioso" en telde dadelijk reeds 90 leden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineesche onderwijs-kwestie.

De heer van Hattum, adviseur voor Chineesche en Japansche zaken, is onlangs te Semarang geweest — alzoo de „Perniagan" — en heeft daar een samenkomst gehad met de Hoofden van verschillende Chineesche Vereenigingen en andere Chineesche notabelen, w.o. den kapitein Liem Kiok Lian. Aan dezen werd gevraagd, of het niet goed zoude zijn, indien het Gouvernement de Tiong Hoa Hak Tong-scholen overnam. Hij zeide, dat hij daaromtrent niets kon zeggen, daar tot deze vereeniging tal van verschillend gestemde personen behooren, wier oordeel eerst vernomen zou moeten worden. Hij zelf vond het idee niet kwaad, daar hierdoor meer aaneensluiting tot stand zou komen tusschen de Chineezen en het Hollandsche gouvernement.

Ditzelfde voorstel moet de heer H. Borel vroeger ook al in overweging gegeven hebben, d.w.z. het onderwijs aan Chineezen in 't Chineesch in handen van het Hollandsche Gouvernement te houden. Maar zal deze leiding van bestuurswege in het voordeel zijn van ons, Chineezen? Zeker, wij zouden ontlast worden van vele financieele kosten en moeilijkheden. De Regeering zou dan ook alle verantwoordelijkheid dragen en wij daarvan ontheven worden. Een andere kwestie is het echter, of het Gouvernement de zaak wel goed zou kunnen regelen, zóó, dat wij daarvan meer profijt zouden trekken, dan tot nu toe het geval is. Wij kennen onze eigen nooden en behoeften het best. De ouders en de kinderen zijn met onze vereeniging vertrouwd. Zal het gouvernement even goed met hen kunnen omgaan, als de besturen der Chineesche vereenigingen? Het Gouvernement zou desnoods de richting kunnen aangeven, maar de leiding van alles op zich nemen kan het niet; en dit zou, vermeenen wij, in beider belang ook niet goed zijn. Aldus bovengenoemd blad.

De ontwikkeling der Vrouw.

Niemand zal meer in twijfel trekken, zoo beweert „Bintang Soerabaja", dat in den laatsten tijd onder de Chineezen het vereenigingsleven en het nationaliteitsgevoel sterk op den voorgrond zijn getreden. De talrijke Tiong Hwa Hwe Koan-vereenigingen en de verschillende Operaderma zijn daar, om hiervan te getuigen. Leden en acteurs en anderen, die geïnteresseerd zijn, hebben er alles voor over: tijd, moeite, geld en krachten, om de vereenigingen bij elkaar te houden en tot bloei te brengen, met opoffering van eigen genoegens, waar noodig, alles ten bate van het algemeen. Veel zal er nog moeten gebeuren, vóórdat de Javanen tot die krachtsontwikkeling en dien opofferenden geest geraken. Wel richten ook zij vereenigingen en bonden op, doch blijven toch nog zoo graag aan den leiband loopen. Van de leiding en de leiders hangt het geheel af, of het al of niet goed met hen gaat; zij kunnen nog niet op eigen beenen staan. Zij vallen of begaan excessen. Dit zien wij aan de „S. I." De eensgezindheid laat onder de Inlanders nog veel te wenschen over. De S. I. werd opgericht o.m. tot bevordering van die eensgezindheid. Toko's en

andere coöperatieve vereenigingen kwamen tot stand, opdat de Inlanders onder elkander sterk zouden worden en de benoodigde koopwaren van elkander zouden koopen, maar te Soerabaja b.v. ziet men hoe langer hoe meer Inlanders weer uit Chineesche toko's de benoodigde artikelen nemen, omdat deze goedkooper en beter zijn dan de Javaansche. En dan de vrouwenbeweging onder de Javanen! Zij willen Javaansche vrouwen en meisjes tot zelfstandigheid brengen...... Of dit gelukken zal? Vraag het aan de vele goendiks (bijzit), die het goed hebben bij Europeanen, Chineezen en Arabieren. Te Soerabaja is nu onlangs weer een Javaansche vrouwenvereeniging opgericht, met het doel de ontwikkeling, het geestelijk en stoffelijk welzijn van de vrouw te bevorderen. Mas Adjeng Prawiro diredjo is presidente en Toetti Mattheus secretaresse dezer vereeniging. Maar hoe lang zullen zij dit volhouden en wat zullen zij uitrichten, zoo vraagt de „Pewarta Soerabaja".

Van Vreemde Koloniën.

Heerendienst als ideaal.

In den Rijksdag had de afgevaardigde Erzbergen zich afkeurend uitgelaten over de behandeling van inboorlingen in Oost-Afrika en meer in 't bijzonder over de gedwongen ten arbeidstellingen. Het jaarrapport der O.-Afr. Kompagnie verdedigt zich hiertegen, o.a. op de volgende wijze:

De maatschappij beijvert zich het verblijf van de inlanders op de plantages zoo aangenaam mogelijk te maken. De huisgezinnen krijgen er woningen in klappertuinen met akkers en banaanaanplantingen. Zij beschikken vrij over oogst en vruchten. De dorpen zijn volgens hygiënische eischen aangelegd; er is geneeskundige hulp en een hospitaal. Eenige gezinnen wonen reeds sedert 1907 op de plantages der maatschappij. Daar de tsé-tsé er talrijk voorkomt, is veehouden uitgesloten. Aanvoer van vleesch is ook moeilijk; om in dit gebrek te voorzien, heeft 't bestuur in 1913 een zeevisscherij georganiseerd, die de inlanders ruim van visch voorziet.

Tot zoover is alles mooi. Maar in 't volgend gedeelte wordt de opvatting weerlegt van de Ver. t. bescherming v. d. inboorling, volgens welke de plantages overbodig zouden zijn, aangezien de negers zelf in staat zijn te achten om 't voor den uitvoer noodige voort te brengen. Dit spreekt 't rapport tegen en 't beroept zich daarbij op 't gezag van een der meest eminente leden van zijn bestuur, professeur Anton uit Jena. Deze schreef, dat in de tegenwoordige toestanden de beste oplossing voor 't vraagstuk van de noodige werkkracht zou wezen een verplichting tot arbeid door den staat geregeld en onder toezicht gehouden, op voorwaarde van een menschelijke behandeling der arbeiders, die een redelijk loon behooren te krijgen. Deze oplossing wordt zelfs de eenige genoemd, want 't is niet waar, dat de neger werkt zonder er toe verplicht te zijn. Vrije arbeiders worden overigens uitgebuit door schaamtelooze afzetters en zijn er daardoor slechter aan toe.

Duitsch Nieuw-Guinea.

Deze kolonie steekt in zoover ongunstig bij de andere Duitsche overzeesche gebieden af, dat zij niet in haar eigen bestuurskosten kan voorzien. Het vastelandsdeel en de vele eilanden, waaruit de kolonie is samengesteld, vormen een weinig samenhangend geheel. Het binnenland van 't Keizer Wilhelm-land is nog weinig bekend, het geheel nog in onvoldoenden staat van exploitatie. De Rijksdag heeft een vermeerdering goedgekeurd van de gelden, bestemd om de bronnen der kolonie meer productief te maken, volgens een door haar gouverneur aangeboden ontwikkelingsplan.

Het program omvat aanleg van wegen, oprichting van hospitalen voor Europeanen en inlanders, uitbreiding van 't aantal scholen, vermeerdering van bestuurs-standplaatsen en handelscentra, in Keizer Wilhelmland zoowel aan de kust als in 't binnenland, in Nieuw-Pommeren, Nieuw Hannover, enz.

De uitvoering der aangegeven werken wordt over drie jaren verdeeld en zal gedurende dien tijd een rijksbijdrage van 7 millioen M. per jaar vergen. Van dien tijd af zal deze kleiner kunnen worden. Slaan onvoorziene omstandigheden de verwachtingen niet den bodem in, dan denkt men na 7 à 8 jaar evenwicht te verkrijgen tusschen de bestuursuitgaven en de inkomsten.

Laat de Nederlandsche regeering de voorstellen, in dit program ontwikkeld, eens goed overwegen; Nederl. Nieuw-Guinea verkeert in vrijwel gelijke omstandigheden, het heeft van een stelselmatig te volgen plan niet minder voordeel te verwachten dan de Duitsche zusterkolonie.

Britsch Indiërs in Canada.

Het wil met de eenheid van de in het groote Britsche rijk geborenen nog niet tot goede harmonie of sympathie komen. Het stoomschip „Komagata Maru" zou 500 Indiërs naar Canada overbrengen en daartoe 't eerst Victoria in Britsch-Canada aandoen. Bekend was dat de immigranten genoeg geld bezitten om zich te vestigen, toch is door de autoriteiten te Ottawa aan de immigratie-controleurs te Victoria bevel gezonden het aan land komen niet toe te laten. Canada wil geen last van hen, zooals Zuid-Afrika dien heeft. De regeering meent in bestaande bepalingen voldoende gronden te vinden om de uitsluiting op wettigen grondslag te kunnen verdedigen. Daar de Indiërs niet alleen voor zich zelf van de Canadeesche vooruitzichten voordeel willen trekken, maar de kwestie ook voor hun landgenooten wenschen uitgevochten te krijgen, zal de Privy council zich over de zaak uit te spreken hebben. Men begrijpt, dat zij niet alleen voor Canada en voor de Indiërs op zich zelf belangrijk en belangwekkend is, maar dat zij ook van diepgaande beteekenis is voor het groote Imperial-vraagstuk, dat, naar vereenzelving strevende, telkens en overal op tegenkanting en verzet stuit.

De bedoeling der Indiërs is zich in Columbia te vestigen, waar de arbeiders juist zeer tegen Aziat. immigranten gekant zijn. De vertegenwoordigers van deze provincie in 't Canadeesche parlement zijn voorstanders van volstrekte uitsluiting van Indiërs, Chineezen en Japanners. Komt 't zoover, dat de beslissing voor het parlement komt, dan zal de regeering in hoogst onaangename debatten gemengd worden.

Panamakanaal.

Het blijft met de opening van 't kanaal een oneigenaardig gedoe. Reeds ging een schip als allereerste er door maanden geleden. Daarna had een Amerikaansch officieel schip de eer er officieel het eerst door te stoomen. Nu is een sleepboot met vijf geladen schepen gepasseerd, waarmede de gelegenheid voor andere ook is opengesteld. Met dit al zal de officieele opening op 1 Januari 1915 gesteld blijven. Hier wordt dus meermalen een geopende deur geopend.

Dit dobberen is voor een deel toe te schrijven aan de stremming in het spoorwegverkeer door de landengte, waardoor het kanaal dadelijk groot nut kan afwerpen, deels aan de onzekerheid waarin men blijft verkeeren omtrent de inwerking van verschillende factoren, waaronder de aardschuivingen wel de voornaamste zijn. Zonder lang vooruit iets te willen vaststellen, laat men de gelegenheid, zooals zij ontstaat, benutten, en trekt hiervan partij om waarnemingen te doen. Komt 't water tot de berekende hoogte, waarbij niet alleen voor de toevloeiende hoeveelheid, maar ook voor de in den bodem verdwijnende en voor de verdampende een berekening gemaakt is, dan kan het door zijn gewicht de verzakkingen tegengaan. Maar groote zeeschepen brengen in dit tegenwicht toch weer een wijziging, welke de verhoudingen telkens verandert. Het is dus niet onverstandig de doorvaart al vast te laten beginnen, om bij de officieele, algemeene opening, voor zoover mogelijk, de geruststelling te hebben, dat de vaart inderdaad ook voor goed geopend kan worden.

Ook met de San Francisco-tentoonstelling ter eere van de kanaal-voltooiing is het een niet gewoon gedoe. Vooreerst door de gebeurtenissen in, en om en door Mexico. Dan door de stokstijf volgehouden onthouding der Duitsche en Engelsche regeeringen, waarin door de regeering te Londen en de Engelsche industrie tot nu toe wordt volhard, terwijl het particulier initiatief Duitschland tot inkeer heeft gebracht, zonder medewerking van 't rijk. Prikkelend ten opzichte van Engeland, bracht de pers waarschuwingen, dat als niet heel spoedig een besluit genomen werd, geen gunstig terrein meer te krijgen zou zijn, terwijl Duitschland toch nog prachtig voor den dag zal komen. Het zal in Golden Gate Park een der voornaamste gedeelten worden. Zijn sectie zal 16.000 specimens vertoonen en 15.000 vierk. voet beslaan. Het hoofdkwartier Unter den Linden 56 te Berlijn weet de door uitstel berokkende schade nog glansrijk in te halen. Dit en dergelijke zoet gefluit heeft de houding van Groot-Brittannië echter niet ten goede gekeerd. Asquith heeft andermaal verklaard bij onthouding te volharden en van particuliere zijde wordt niets van beteekenis ondernomen. Tevens wordt de voorstelling der Duitsche afdeeling nu als humbug beschouwd, andere berichten toch lieweren, dat voor D. geen eigen gebouw zal komen, maar de D. zendelingen in de paviljoens voor bepaalde industrieën van alle landen een plaats zullen vinden.

Wonderen der electriciteit.

Vermeldden wij eenigen tijd geleden hoe president Wilson, door te Washington op een knopje te drukken, de ontploffingsstof ontstak, die de grondmassa moest doen uiteenvallen, welke de laatste afscheiding vormde tusschen de ongeduldig op samenvloeiing wachtende wateren der twee wereldzeeën in het kanaal van Panama, thans lezen wij van een combinatie van nog meer ingewikkelden aard, alleen georganiseerd om een nummer van een feestprogramma uit te voeren. Den 7en September zal in Montreal, in Canada, het standbeeld voor sir Etienne Cartier onthuld worden. De afstamming en werkzaamheid van dezen staatsman indachtig, wil de feestcommissie koning George, president Poincaré en president Wilson bij de openingsplechtigheid een rol laten vervullen. De drie staatshoofden zullen op een electrischen knop drukken, de koning te Sandringham, de presidenten te Parijs en te Washington, waardoor zich boven het standbeeld de Engelsche, de Fransche- en de Amerikaansche vlag zullen ontplooien.

Origineel bedacht, maar wel heel veel arbeid (in overleg, uitvoering en oponthoud) voor wat effect en geestdrift!

Portugeesch Kongo.

Wij zullen ons er niet veel op laten voorstaan zoo goed geraden te hebben, het was al te gemakkelijk en bovendien spijt 't ons eerlijk. Toen het bericht van een ernstigen opstand in San Salvador onmiddellijk gevolgd werd door de verzekering van de beëindiging, was ons dit te zeer oud spel naar Portugeeschen trant, om het grif te gelooven. En nu komen de nadere gegevens na. De inboorlingen tasten een dorp Nokki aan, waar de Portugeezen

18 dooden en 30 gewonden krijgen. Een kanonneerboot neemt revanche, beschiet dorpen, waar vrouwen en kinderen tot slachtoffers worden.

De pest in Hongkong.

Waren enkele pestgevallen in Hongkong sporadisch blijven voorkomen, de laatste drie weken teekenen weer een verontrustende toeneming met achtereenvolgens 203, 215 en 241 gevallen, en 171, 173 en 185 dooden. Dit is in enkele weken ongeveer evenveel als in de voorafgaande vier maanden, aangezien 't totaal in dit jaar tot 1474 gevallen,waarvan 1301 met doodelijken afloop, gestegen is.

De pest in Duitsch Oost-Afrika.

In de eerste dagen van Maart kwam een pestgeval voor in Dar es Salam. Aanstonds werden alle prophylactische middelen toegepast; na een maand werd de haven weer geheel vrij en gezond verklaard. Maar daarmede spottend, deed zich toen juist weer een geval voor, met doodelijken afloop. Een ingesteld onderzoek deed bij 114 ratten pestbacillen constateeren. De rattenverdelging werd met ijver hervat, de inboorlingen-kwartieren werden door geneeskundige commissies onder toezicht genomen. Andermaal is de haven nu weer pestvrij verklaard.

In dezelfde maand waren ook een paar pestgevallen vastgesteld te Moeanza, voornaamste haven van 't Victoriameer. In deze plaats komen dergelijke gevallen sporadisch meer voor; men is op een afdoende bestrijding te meer bedacht, nu zij per spoor verbonden zal worden met den spoorweg naar het Tanganyika-meer.

Turksch Armenië.

Wij lezen in de „N. R. Ct.":

De inspecteur-generaal van Turksch Armenië, de heer L. C. Westenenk, is uit Konstantinopel te Deventer teruggekeerd, zeer tevreden over den afloop van de besprekingen met de Turksche regeering, die ten doel hadden, de machtmiddelen, den inspecteur-generaal toe te kennen, duidelijk en solide vast te leggen.

Die machtmiddelen zijn van ingrijpenden en zeer verstrekkenden aard.

Als vreemde specialiteiten zullen op aanwijzing van den inspecteur-generaal benoemd worden een secretaris, een adjudant, een inspecteur van publieke werken en een inspecteur van land- en mijnbouw. De emolumenten zijn nog niet definitief vastgesteld, doch zullen zeer belangrijk zijn.

Het ligt voor de hand, dat de heer Westenenk voor dze betrekkingen het liefst landgenooten zal kiezen. Zij moeten voldoen aan eischen van groote bekwaamheid en volkomen vertrouwd zijn met de Fransche taal.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De verdediging van Ned.-Indië.

In de zgn. „Groene Amsterdammer" (No. 1926) zet de heer H. C. Kerkkamp zijn beschouwingen over het veelbesproken Raport der bekende Staatscommissie voort. Schr. wil van het denkbeeld: de verdediging van onze bezittingen op te dragen aan een vloot, niets weten; we spelen zoodoende niet alleen een gevaarlijk spel, maar zetten — zegt hij — bovendien alles op één kaart. Voor de verdediging van Nederlandsch-Indië acht de overste der Infanterie van het Indische leger Kerkkamp noodig een leger van voldoende sterkte, dat steun vindt bij de bevolking en bovendien een vloot van zoodanige gevechtskracht, dat bij een oorlog tusschen andere mogendheden, de strijdende partijen er rekening mede moeten houden.

Ook de heer H. J. P. A. Kiersch te Rotterdam bespreekt in genoemd Nr. van de „Groene" het Defensie-rapport. Deze schrijver geeft een advies, hetwelk ons doet herinneren aan dat van den heer Van Kol, toen hij de Javaansche bevolking economisch meende te zien verdrinken.

De heer Kiersch n.l. zegt:

„Mag veilig worden aangenomen, dat onze koloniën in hun volle uitgestrektheid niet te verdedigen zijn, dan is de vraag geoorloofd, of het niet tijd wordt om zich van het teveel te ontdoen. De bezittingen buiten Java en Sumatra in oorlogstijd „zoo noodig" opofferen, lijkt mij geen gelukkige gedachte, daar die juist den gevreesden oorlog zullen uitlokken. In onze centrale stelling kunnen wij ons sterk genoeg maken om een eigendunkelijk optreden van vreemde indringers te voorkomen of dadelijk den kop in te drukken. Dat is evenwel niet 't geval met de buitenbezittingen, waar ons gezag slechts even voldoende is om den inlander in bedwang te houden; voorloopig althans. Om die reden moeten wij ze opofferen, vóór 't te laat is......"

„De kans op schending onzer neutraliteit en de gevaren daaraan verbonden zullen tevens verminderen, wanneer wij onze macht op een kleiner gebied kunnen concentreeren.

Engeland, de Vereenigde Staten, Duitschland en Australië zijn mijns inziens de aangewezen mogendheden om de eilanden over te nemen, die voor ons slechts van geringe waarde zijn en 't nadeel hebben van onze krachten te versniperen. Wij weten toch allen, dat het ons aan de menschen en het geld ontbreekt om het uitgebreid gebied ooit naar behooren te exploiteeren; dat Java en Sumatra met toebehooren meer dan genoeg is voor onze kracht."

Het slot van het artikel des heeren Kiersch eindigt met „De beteekenis van een klein volk ligt in zijn moreele kracht," welke zin o.i. eenigszins zonderling klinkt na dat voorstel van verkoop der bezittingen.

Tijdschrift voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde.

Afd. 1 en 2 van deel 56 van het Tijdschrift van het Bat. Genootschap heeft den volgenden inhoud: Tanggeransche volkstaal, door C. M. Pleyte. — Het Maleische woord tjindai verklaard? door Dr. Ph. S. van Ronkel. — Maleisch labai een Moslimsch-Indische term, door Dr. Ph. S. van Ronkel. — De dood van Raden Wijaja, eersten koning en stichter van Majapahit, door Poerbatjaraka. — Het Manggeraische volk (op Flores), door H. B. Stapel (met afb.). — Gedateerde inscripties van Nederlandsch-Indië (eerste aanvulling), door Dr. N. J. Krom. — De naam van den Nagarakrtagamana. Mededeeling van Poerbatjaraka. — Sapta prabdu. Mededeeling van Dr. N. J. Krom.

De Zending op de eilanden ten westen van Sumatra.

In het Mei-nummer van „De Rijnsche Zending" wordt een en ander medegedeeld over het werk der Rijnsche Zending in het jaar 1913. Behalve op Borneo en Sumatra is de R. Z. werkzaam op de hierboven bedoelde eilanden, waarover de berichten, kort samengevat, luiden.

De Zending in Nias gaat, wat haar resultaat betreft, hoe langer zoo meer op die van Sumatra gelijken; naar verhouding is de uitbreiding van het werk daar nog grooter dan op Sumatra. Er werden 2039 heidenen gedoopt en het geheele getal der uit de heidenen verzamelde gemeente is nu: 15,387. Onze Broeders zullen op Nias zich nog meer moeten wennen het werk te doen met hulp van door hen opgeleide inlandsche krachten. Gelukkig neemt hun aantal toe. Nu reeds worden de Zendelingen ter zijde gestaan door één Niassische predikant, twee Evangelisten, 230 onderwijzers en 234 ouderlingen. Van groot belang is het besluit om in verbinding met het Seminarie in Ombolata een cursus te openen tot vorming van geordende predikanten. Wij worden zonder twijfel er toe gebracht het geheele eiland te evangeliseeren en we mogen verwachten dat geheel Nias een Christelijk eiland worden zal. Verblijdend is het, dat wij noch door het Mohammedanisme, noch door de voortdringende beschaving gedwongen worden sneller vooruit te willen, dan door den loop der omstandigheden geboden wordt.

Wat de Zending op Mentawei betreft, mogen we met dankbaarheid vermelden, dat de gezondheidstoestand der beide Zendelingen goed was. Onder de inlanders eischten cholera en pokken vele slachtoffers. Zichtbaren vooruitgang maakte het werk in het laatste jaar niet. Eenige schoolgebouwen werden geopend en de verhouding der bevolking tot de Zendelingen bleef goed, alleenlijk werden de godsdienstoefeningen niet zoo goed bezocht. De moeilijke vraag is, welke taal bij het onderwijs moet gebruikt worden. Men wil der bevolking niet gaarne hare taal ontnemen, maar aan den anderen kant staat, dat de bevolking te klein is om eene eigene literateur te hebben.

De Zending op Enggano is tot zekeren stilstand gekomen en werden in het laatste jaar slechts 9 heidenen gedoopt. De helft der bevolking is Christen. Helaas, blijft het proces van het uitsterven der bevolking doorgaan, maar we hebben ons niet te beklagen, dat wij aan het stervende volk nog het Evangelie gebracht hebben. Doch de arbeid wordt bedreigd, doordien eene plantage-maatschappij zich op het eiland vestigt en zonder twijfel vele Maleiers en Chineezen daar invoeren zal.

Tijdschrift Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

Inhoud der April-aflevering: Melvil Dervey's decimaalstelsel ingevoerd bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Ned.-Indië. — Voor rubberplanters. — Mr. G. Vissering en de munthervorming in China. — Belangrijke jaarverslagen. — Revue der Tijdschriften. — De regenval op Java in de tweede helft van Maart en de eerste helft van April 1913. — Sprokkelingen.

Onze Koloniën onder redactie van R. A. van Sandick.

Van dit seriewerk verscheen No. 7. Onderwerp: Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten, door Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan.

De schrijver was op zijn reizen door onze Oost in de gelegenheid, meer speciaal bij de Menangkabau-Maleiers in Sumatra en bij de bewoners van het eiland Nias, de volksgeneeskunde te besturen. De waarnemingen omtrent de denkbeelden over het ontstaan van ziekten bij genoemde volksstammen nu als uitganspunt nemende. vertelt hij in deze verhandeling, aan de hand van verschillende schrijvers, ook van andere stammen in Indië hoe zij zich het ontstaan van velerlei ziekten denken.

Internationales Archiv für Ethnographie.

In de nieuwe afl. (n.l. 3 van Band XXII) van het Intern. Archiv een tweetal verhandelingen van Indische strekking, nl.:

Erinnerungen aus den Ost- und West-Dusun-Ländern (Borneo),in besonderem Hinblick auf die animistische Lebensauffassung der Dajak, von P. te Wechel (Fortsetzung); en

Heirats- und andere Gebräuche bei den Mansela und Nusawele Alfuren in der Unterabteilung Wahaai der Insel Seran (Ceram), von M. C. Schadee.

De dierenwereld van Insulinde.

De 2e en 3e aflevering van J. Hendrik van Balen's: De dierenwereld van Insulinde in woord en beeld, het eerste samenvattend werk over onze Oost-Indische dieren, verscheen bij J. C. van der Burgh te Deventer. Evenals de 1e is deze 2e en 3e aflevering kwistig geïllustreerd en laat de tekst zich aangenaam lezen.

Bantansch Javaansch Dialect.

Gelijk bekend is, werd in den aanvang van 1912 door de Directie van het Bataviaansche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen een prijsvraag uitgeschreven voor de Javaansche dialecten, welke hoofdzakelijk bedoelde het uitlokken van taalstudie onder de Javanen zelven. Het aantal inzendingen — waarvan indertijd ook in het Kol. Weekbl. melding werd gemaakt — overtrof de verwachtingen. Een dier inzendingen is thans in druk uitgegeven door genoemd genootschap. Het geschrift is getiteld: Dialect Djawa Banten,terkarang oleh Mas Mangoen di Karia, opziener sekola desa di Serang. Raden Dr. Hoesein Djajadiningrat geeft in een Voorbericht nadere bijzonderheden.

De Indische Gids.

De Juni-afl. bevat o.m.: H. C. Klinkert en zijn werk als malaicus, door Dr. A. A. Fokker. — Hooger koloniaal boschbouwonderwijs, door L. Broekema. — Wat Java aan het vasteland van Azië verschuldigd is, ingezonden door C. A. H. von Wolzogen Kühr. — Iets over Ceylon, door Mr. H. J. Boelen (met kaart en afbeeldingen). — De algemeene toestand van Compagnie's bedrijf in 1663, door Dr. J. de Hullu. — Varia (Vereeniging „Koloniaal Instituut. — De stoomscheepvaart op Indië. — De pest-interpellatie). — Maandelijksche revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 21: Fabrikatie-resultaten over 1913 van een aantal Java suikerfabrieken, door Dr. H. C. Prinsen Geerlings. — Nederlandsch-Indisch Landbouw-Syndicaat. — Handelsvereeniging te Semarang. — De balataverordening van Suriname. — Koloniale Staten van Suriname. — Van Eedenfonds. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen.

Onderzoek naar de mindere welvaart.

De welvaart-commissie heeft weder 2 publicaties het licht doen zien als resultaat van het onderzoek naar de mindere

welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera.

De uitvoerige titels luiden respectievelijk: VI. Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen (half 1904/1906) naar den niet-inlandschen handel en nijverheid en daaruit gemaakte gevolgtrekkingen. Deel V. Slotbeschouwingen (Batavia, Drukkerij Papyrus); en

IX b². Overzicht van de uitkomsten der gewestelijke onderzoekingen (half 1904—1906) naar de economie van de desa en daaruit gemaakte gevolgtrekingen. Deel II². Slotbeschouwingen (tweede gedeelte), (Batavia, Ruygrok en Co.)

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 2 voor zoover op Indië betrekking hebbend: Een en ander naar aanleiding van de Duitsche actie tegen het Nederlandsch-Indische leger, door F. — Het tweede spoorwegongeluk bij Tandjong Priok (met afb.), door H. van Wermeskerken. — De nieuwe Procureur-Generaal Mr. G. André de la Porte, door M. v. Geuns (met portret). — Praatjes over paarden en koeien (vervolg), door F. J. Couvreur. — Indische penkrassen door Ofoei.

* * *

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de verschijning (bij A. Colin te Parijs) van een vierden druk van J. Chailley-Bert's Java et ses habitants.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat in de maand Augustus a.s. een vergelijkend onderzoek zal worden gehouden van hen, die wenschen aangesteld te worden tot klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië.

Bij dat onderzoek worden als eischen gesteld:

a. vlug, duidelijk en net schrift;

b. kennis van de Nederlandsche taal, o.a. blijkende uit een opstel over een gegeven onderwerp in goeden stijl, zonder taalfouten en van degelijken inhoud;

c. kennis van de Fransche taal, waarin de candidaten zich op eene goed verstaanbare wijze, mondeling en schriftelijk, moeten kunnen uitdrukken, terwijl zij een prozastuk uit het Nederlandsch in het Fransch moeten kunnen overbrengen zonder grove taalfouten; ook moeten zij de voornaamste taalregels kennen;

d. bekendheid met de Duitsche en Engelsche taal.

De candidaten moeten uit die talen een opstel of fragment, schriftelijk en mondeling, in het Nederlandsch kunnen overbrengen en voorts het bewijs leveren, dat zij de voornaamste taalregels kennen;

e. aardrijkskunde, in de eerste plaats van Nederlandsch-Indië en verder in het bijzonder van Nederland en in het algemeen van de verschillende landen van Europa en van andere werelddeelen. Gemeenzaamheid wordt gevorderd met het gebruik van landkaarten, waarop de candidaten met gemak den loop der rivieren en de ligging van voorname plaatsen behooren te kunnen aanwijzen;

f. de beginselen der rekenkunde; kennis van de leer en de toepassing der evenredigheid, van die der gewone en tiendeelige breuken, alsmede grondige kennis van het tientallig stelsel van maten en gewichten.

Zij, die bewijzen kunnen overleggen van bekendheid met de behandeling van telegraaftoestellen, zullen de voorkeur genieten.

Zij, die tot het onderzoek wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 1 Juli a.s. bij gezegeld verzoekschrift aanmelden bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

1o. een uittreksel uit hunne geboorte-akte, ten blijke dat zij in 1914 den leeftijd van 18 jaar bereikt hebben of zullen bereiken en dien van 23 jaar niet overschreden hebben;

2o. een door of namens den burgemeester hunner woonplaats afgegeven bewijs van goed maatschappelijk gedrag;

3o. een bewijs dat zij hebben voldaan aan de verplichtingen die uit de Militiewet voor hen zijn voortgevloeid.

Voor hen, die bewijzen kunnen overleggen van bedrevenheid in de bediening van Morse-toestellen, geldt de bovenbedoelde leeftijdsgrens niet.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië worden gesteld, zijn benoembaar tot klerk bij den post-, telegraaf- en telephoondienst daar te lande.

Aan die betreking is verbonden een aanvangsbezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, welke naar verdienste tot *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands kan klimmen.

De aanvangsbezoldiging wordt intusschen reeds dadelijk verhoogd met *f* 5 (vijf gulden) 's maands voor elk jaar in Nederland als telegrafist bij den dienst der posterijen en telegraphie doorgebracht en eveneens met *f* 5 (vijf gulden) 's maands voor elk radicaal tot zelfstandige bediening van Morse- en Recordertoestel, met dien verstande, dat ze in geen geval meer zal bedragen dan *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands.

Een inkomen van *f* 150 's maands brengt mede den titel van commies der derde klasse.

Benoembaarheid tot commies der tweede klasse wordt verkregen door een examen, waarvoor een leergang kan worden gevolgd.

Ook de benoembaarheid tot commies der eerste klasse en hoogere rangen hangt af van een examen.

De programma's dier examens zijn bij het Departement van Koloniën (afd. D.) verkrijgbaar.

De inspecteurs worden bij keuze benoemd.

De bezoldiging van de commiezen der tweede klasse bedraagt *f*150 's maands, met zes driejaarlijksche verhoogingen van *f*25 's maands, alzoo tot een maximum van *f* 300 's maands.

De commiezen der eerste klasse genieten eene maandelijksche bezoldiging van *f*350.

De commiezen der tweede en derde klasse, die met het beheer van een kantoor belast worden, genieten bovendien *f*20 's maands toelage, zoolang zij minder dan *f* 200 's maands als bezoldiging genieten, welke toelage behouden blijft, na verhooging van de bezoldiging als de titularis met het beheer van hetzelfde kantoor belast blijft.

De commiezen der tweede en eerste klasse kunnen respectievelijk worden aangewezen als kantoorchef der vierde en derde klasse op de aan hun rang als commies verbonden bezoldiging en onder genot van huisvesting voor rekening van den lande of indemniteit voor huishuur ten bedrage van *f*50 's maands voor de kantoorchefs der vierde en van *f*60 's maands voor die der derde klasse.

De bij de spoorwegpostkantoren werkzaam gestelde commiezen genieten voor elken dag of onderdeel van een dag, waarop zij in den trein hun dienst verrichten, een daggeld van *f*6 en de klerken van *f*3.

De op het hoofdbureau van den post-, telegraaf- en telephoondienst werkzaam gestelde kantoorchefs en commiezen, zoomede de bij de hoofdkantoren gedetacheerde kantoorchefs der eerste en tweede klasse, genieten boven hunne vaste bezoldiging eene toelage van:

*f*75 's maands voor een kantoorchef der eerste klasse;
*f*60 's maands voor een kantoorchef der tweede klasse;
*f*50 's maands voor een commies der eerste klasse;
*f*30 's maands voor een commies der tweede klasse.

De commiezen verkrijgen eerst aanspraak op deze toelage, nadat zij drie jaren in den door hen bekleeden rang gediend hebben.

De bezoldiging van de kantoorchefs der tweede klasse bedraagt *f*400 's maands; die van de kantoorchefs der eerste klasse *f*475 's maands, en die van de hoofdkantoorchefs naar mate van de standplaats *f*550, *f*625 en *f*700 's maands. Bij gebreke van eene gouvernementswoning genieten de kantoorchefs der tweede klasse eene huishuurindemniteit van *f* 75 's maands, de kantoorchefs der eerste klasse en hoofdkantoorchefs *f* 100 's maands.

Bij de inspectie bedraagt de bezoldiging:

adjunct-inspecteurs *f*250 tot *f*350 's maands, het maximum te bereiken door twee jaarlijksche verhooging van *f* 50 's maands; zij worden bij goede plichtsbetrachting en geschiktheid, na een jaar dienst op het maximum van *f*350 's maands, bevorderd tot inspecteur;

inspecteur *f*400 tot *f*1000 's maands, te bereiken door zes driejaarlijksche verhoogingen van *f*100 's maands.

De inspecteurs op *f*400 tot en met *f*600 heeten inspecteur der derde, die op *f*700 tot en met *f*800 inspecteur der tweede en die op *f*900 tot en met *f*1000 inspecteur der eerste klasse.

De benoeming tot eene betrekking, waaraan periodieke verhoogingen van de bezoldiging verbonden zijn, geschiedt in den regel op de minimumbezoldiging. Heeft de benoemde in een vorige betrekking eene bezoldiging genoten gelijkstaande met of hooger dan het minimum, dan wordt de tijd, gedurende welken hij in de vorige betrekking die bezoldiging genoten heeft, voor het toekennen der verhoogingen medegeteld.

Bij buitengewone geschiktheid, alsook wegens het met goed gevolg afleggen van het examen voor commies der eerste klasse vóór dat de leeftijd van 25 jaar bereikt is, een en ander bij uitmuntende plichtsbetrachting, kunnen de aan eene betrekking verbonden verhoogingen van de bezoldiging worden toegekend vóór het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat bij de Staten-Generaal voorstellen zijn aanhangig gemaakt tot verbetering van de inkomsten en vooruitzichten van de ambtenaren van den Indischen post-, telegraaf- en telephoondienst.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren, en het pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar jaar langer dienst, tot een maximum van 30 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaren dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum bij 30 jaren dienst van 3/8 van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging, als deze niet hooger dan *f* 1000 's maands is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandsche diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van *f*750 (zevenhonderd vijftig gulden);

b. eene voorloopige bezoldiging van *f*125 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Batavia en voortdurende totdat in Indië de activiteits-bezoldiging ingaat, en

c. overtocht als gouvernementspassagier der tweede klasse, c.q. met wettig gezin.

Geene uitzending heeft plaats dan nadat bij onderzoek door de te 's-Gravenhage gevestigde geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën gebleken is van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Elk der uit te zenden personen moet zich schriftelijk verbinden om de gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve uit de Indische begrooting nu of later worden voldaan wegens tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting en wegens overtocht naar Batavia, onverwijld terug te betalen, wanneer hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of wel binnen vijf jaren na aankomst op Java uit 's lands dienst ontslagen wordt om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering).

(Nederlandsche Staatscourant van
28 Mei 1914, No. 128).

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 1 Mei 1914, No. 35.
Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den landmeter F. J. A. Keuchenius, een jaar aan den controleur A. Young, 1 jaar aan den secretaris J. L. H. E. Schoonheijt, 11 m. aan den ass.-resident J. Ph. Fesevur, 1 jaar aan de onderwijzeres J. B. W. d'Ancona, 8 m. aan den administrateur P. L. B. Bustin, 10 m. aan de onderwijzeres J. M. van Vleuten, 1 jaar aan den commies A. A. Abell, 10 m. aan den onderwijzer H. G. Clerkx, 10 m. aan den id. D. J. Vleming, 1 jaar aan den stationscommies G. A. Th. Swart.

Ontslagen: op verzoek eervol de commiezen J. L. Voogt en F. Lugten, de klerk J. Ch. Harms.

Benoemd: tot voorzitter van den landraad te Padang Mr. J. Spruyt, te Padang-Pandjang Mr. J. Feitsma, te Fort de Kock Mr. W. F. C. J. Baukema, tot hoofdopziener bij het boschwezen C. G. Kluge, J. H. van Bemmel en C. S. Nicolaas Ponder, tot Gouv. geneesheer S. Meihuizen, tot radiotelegrafist 1e kl. J. Th. Couwenberg, tot instrumentmaker 1e kl. J. H. Pierlot, tot adjudant-inspecteur bij de opiumregie A. M. Wessels, tot commies bij de S.S. op Java Ch. E. Eweg, F. W. Buchel genaamd Steenbergen, H. A. van de Pol, A. B. Vincent en G. Th. Martens, tot referendaris bij het Dep. van Fin. F. J. P. Storm van 's-Gravesande, tot controleur B.B., G. M. Wigman, tot patih van Djombang Raden Ngabehi Kromodjojoadipsodji, tot controleur in de res. Djambi A. H. Philips.

Ontheven: op verzoek eervol van de tijdelijke werkzaamstelling als onderwijzeres Mevr. A. A. Siemons-Rasker, Mevr. A. Pijloo, Mej. J. H. Pieterse, Mevr. E. H. M. Pronk-Landgast.

Geplaatst: te Tegal de onderwijzeres Mej. W. J. J. M. Schalken.

Militair Departement.

Ingedeeld: bij den gewestelijken staf in de 1e militaire afdeeling op Java, de bij den generalen staf overgeplaatste kapitein der artillerie R. Schuursma.

Benoemd: tot havenmeester 3e kl. C. Bruin, ambtenaar van buitenlandsch verlof teruggekeerd, laatstelijk die betrekking bekleed hebbende.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.
Een Heer voor muzieklessen.
Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.
Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.
Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.
Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Een Dame als hoofd der huishouding.
Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatie-lessen.
Eene dame voor Paedagogische adviezen.
Eene Dame voor handwerklessen.
Drie Dames voor Vioollessen.
Een Dame voor zanglessen.
Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.
Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.
Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.
Twee Dames voor het waarnemen der huishouding.
Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.
Een Dame als Stenotypiste voor Indië.
Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West", geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a,	Lochem.	Maleisch, gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijckstraat 1,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereeniging, 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz,**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.20** en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER"
ELITE BIOSCOPE
PRINS HENDRIKPLEIN 3, TELEFOON 6295

ELKE WEEK
Schitterend afwisselend Programma
Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.
ENTREE: **50** en **25 Cent** voor de MATINEÉ'S, **f 1.—, f 0.75, f 0.50** en **f 0.30** voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

GOUDA Schemerlampen
f 1.75, f 2.25 per stuk, compleet.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN
VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.
Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

Indisch Restaurant
Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN;
OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding verzekerd.
Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI.

Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

A. KOGELS & ZOON
Prinsestraat 52-56. - Tel. 2825.

LINCOLN SHOES
NIEUWSTE MODELLEN
met fantasie stof en leer.

Lincoln Kinderschoeisel
in verschillende maten en modellen

VAN SEVENTER & PALUDANUS
: **Kleermakers** :
DEN HAAG. Telefoon 4214. HEERENGRACHT 38.

Prima Stoffen, Elegante Coupe, Solide Fournituren
Uitsluitend Engelsche en Fransche Stoffen.
STALEN OP AANVRAAG.

Aanbevelend, VAN SEVENTER & PALUDANUS.

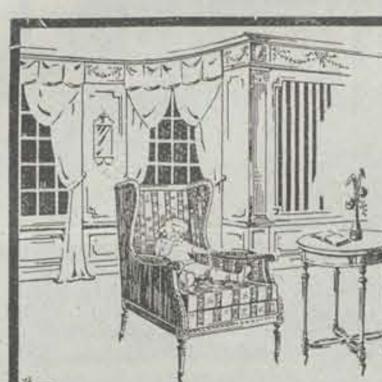
HET BLOUSEN-HUIS,
PH. BIERMAN.
Hoogstraat 21. DEN HAAG. **Telefoon 7293.**

BLOUSES.
PEIGNOIRS
COSTUUMROKKEN
JAPONNEN
in alle genres. Extra groote maten.

Vanaf Heden **GROOTE UITVERKOOP** *bij*
E. van der HORST,
BURGWAL 8, b.d. Wagenstraat. DEN HAAG.

Van de nieuwste artikelen
VOILE FLEURÉ
DAMASSÉ
BROCHÉ
MOIRÉ
ELYSÉE
FROTTÉ
VERTIGE

Al deze artikelen worden voor de helft der gewone prijzen uitverkocht. — Alle goederen, niet naar genoegen zijnde, worden gaarne omgeruild.

Gescher-Kemper
Complete Meubileering
Den Haag
Vlamingstraat. No 22

HEEREN
Colbert Costuums, nieuwste Engelsche stoffen en modellen **f 15.50** tot **f 24.50.**
Enorme keuze.
Alle maten en kleuren.
Demi's, donk. grijs en zwart, **f 18.50.**
Zwarte **Gekleede Costuums f 29.50.**
6854

„MAISON ANGLAISE",
Tailleurs-Importeurs.
Zwarteweg 17
(voorh **Wilhelminastraat 30**).

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes
Noordeinde 6, vis à vis Plaats
BERNARD DRABBE
DEN HAAG
TELEFOON 2162

Specialiteit **Indische Uitrustingen**

Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten :-:
BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,
Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

GEBR. P. H. CAMINADA - Lange Houtstraat 3 - DEN HAAG - Telefoon 713.
Speciaal Adres voor alle optische Artikelen. - Brillen, Kijkers, enz.
Aanleg en onderhoud van Electr. Licht- en Schelgeleidingen.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

1858 — 24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG — TELEPHOON 773. — 1908

Baden en Geysers.

Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

BAD-
Costumes voor Dames, Heeren en Kinderen.
Maillots in groote verscheidenheid.
Mutsen
Schoenen
Mantels

A. A. BOLT, Confiseur-Patissier.

Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. 'S-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

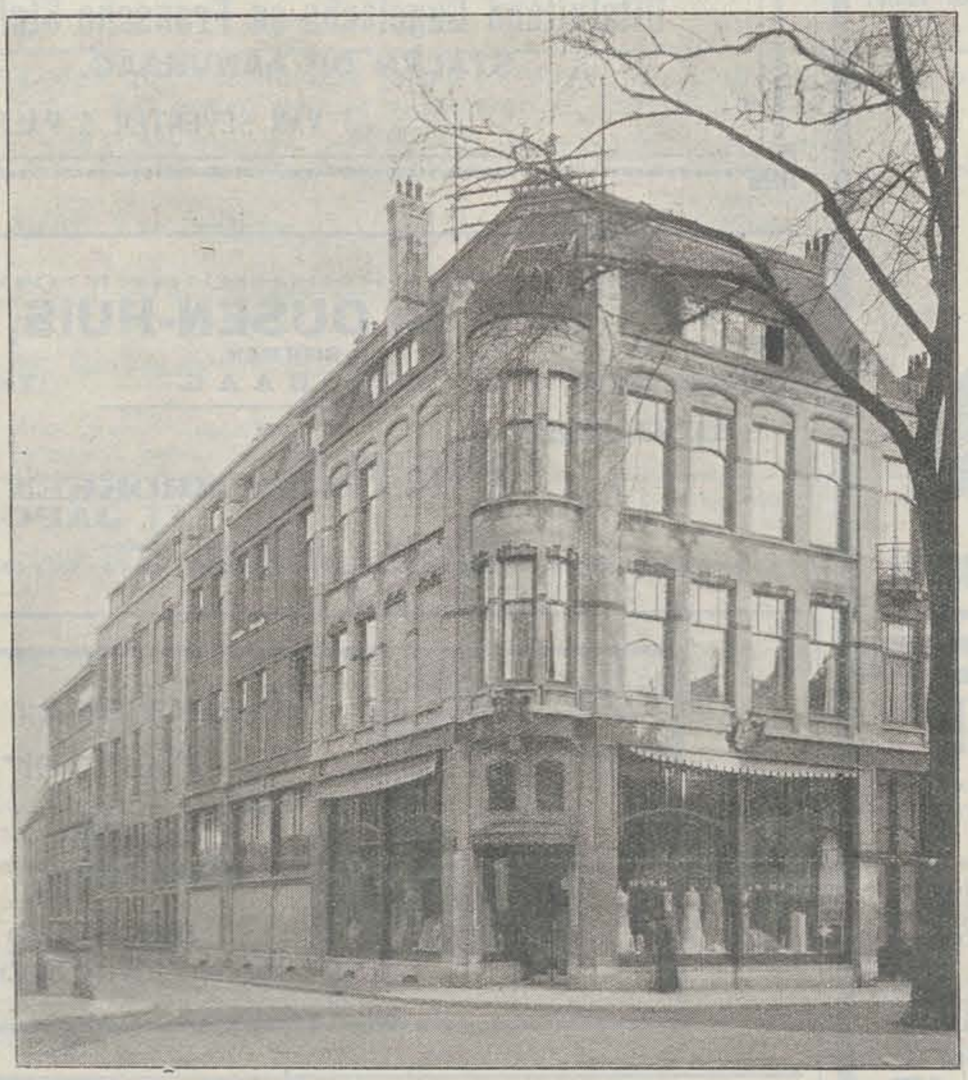
Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

Brengt een bezoek aan BOEATAN

: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID

GROBBE - COMESTIBLES

's-Gravenhage,		Scheveningen,	Rijswijk, vh. J. L. MEIJS & Zn.
Bankastr.	Theresiastr. 87.	Fred. Hendrikl. 70.	Willemstraat 9.
Tel. 226.	Tel. 444.	Tel. 306.	Tel. 49.

Fournisseurs de S. M. la Reine. — Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

Dentelles de Bruxelles Veritables.

Téléphone 2155

Maison de Nouveautés

Compagnie Lyonnaise

9 Kneuterdijk - LA HAYE.

Kunstzalen d'Audretsch.

HOOGE WAL 16A., 'S-GRAVENHAGE.

Voortdurende Tentoonstelling

van

Schilderijen, Etsen en Kunstvoorwerpen.

Geopend van 10—5, Zondags van 2—5 uur.

Vrije Toegang.

VOOR

Gemeub. Woningen

wende men zich tot de

N.V. v. h. CORSMIT BROSSOIS,

Korte Voorhout 12a - Tel. 811.

ALTIJD WONINGEN BESCHIKBAAR.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.

Noordeinde 182-184 - Den Haag.

TELEFOON 7413.

W. P. de BOCK

PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.

BADEN, GEIJSERS.